

МУЗИКА

**ОЛЕКСАНДР
ПІРОЖЕНКО**

стор. 4-5

СПОМИН

**ЛЕОПОЛЬД
ЯЩЕНКО**

стор. 6-7

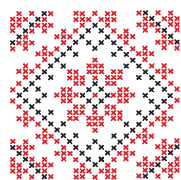
МИТЬ
ПОЕЗІЇ

**ВОЛОДИМИР
КОРНІЙЧУК**

стор. 10

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№31 | 3 серпня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

**У СЕРПНІ СЕРПИ ГРІЮТЬ,
А ВОДА ХОЛОДИТЬ**

Фото Вячеслава ЮРЧЕНКА

4182015719400131 31

ПОГЛЯД

УКРАЇНСЬКИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ ОПОРУ

СТОР. 2-3

Напередодні XVI Олімпіади 1956 року (Мельбурн, Австралія) український олімпійський рух опору еміграції очолив Осип Зінкевич. Його дописи в часописах «Смолоскип», «Свобода» та інших сколихнули не лише діаспору, а й міжнародну спортивну та політичну громадськість.

Олексій ЛЯХ-ПОРОДЬКО

У своїх публікаціях Осип порушував питання про окрему участь українських спортсменів від СССР в Олімпійських іграх. У статті «Україна напередодні 16-ої олімпіади» він писав: «українські спортсмени і цілий ряд українців-тренерів поставили вимогу виступати як окрема національна збірна команда, яка репрезентувала б Україну. Були пропозиції, щоб вони мали на грудях замість «СССР» – «Україна». Але на це більшовицький уряд не погодився, тоді, під дальшим тиском, більшовики погодилися, щоб спортсменів виступали під знаком «УРСР». Цю пропозицію було пред'явлено Олімпійському міжнародному комітетові, але він її відкинув, мотивуючи це переповненням програми Олімпіади, а властиво – боячись конкуренції советського блоку держав».

Д-р Тарас Яськевич з Австралії на відвідинах в ЗСА

Під час відвідин у «Свободі». Сидить (зліва): ред. Зенон Сидлик, д-р Тарас Яськевич і ред. Михайло Осносівський

Тарас Яськевич

У статті зазначалося, що спортсмени тренуються з великим бажанням і натхненням, однак їм не створюються умови для підготовки. Приміром, баскетбольний київський «Будівельник» не має ані свого стадіону, ані спортивних залів для тренувань. У Харкові в наявності добре обладнаний стадіон, спортивні зали та інвентар, однак легкоатлети тренуються на непридатних для цього майданчиках. У Дніпропетровську подібна ситуація. Спортсмени одеського «Спартак» позбавлені будь-якої змоги тренуватися. Проблеми і в київських тенісистів, львівських плавців... Чи не є це спланованою діяльністю щодо унеможливлення якісної підготовки українських олімпійців?

Детальніший матеріал Зінкевича щодо штучних перешкод публікує журнал «Смолоскип» у 6 номері за 1956 рік: «слід відмітити в підготовці до олімпіади – це саботування нашої підготовки зі

УКРАЇНСЬКИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ ОПОРУ. МЕЛЬБУРН-1956.

Юрій Кутенко

сторони російських шовіністичних великодержавних елементів. Де в Україні очолює спортивний колектив якийсь росіянин, там обов'язково праця не йде, спортсмені взагалі не ведуть, або незадовільно – свою підготовку. Є випадки, коли ці наставники тренують так, щоби спортсмен ніколи не міг здобути якийсь рекорд». Український Олімпійський комітет в еміграції

Важливою подією 1956 року було створення в серпні Українського Олімпійського Комітету з осідком на час Олімпійських ігор у Мельбурні та з діловим секретаріатом і постійним перебуванням у Вашингтоні (США). До складу УОК увійшли представники організацій та окремі особи з Австралії, Аргентини, Канади, США, Франції та Німеччини. До ОУК могла належати будь-яка українська організація, що стояла на засадах самостійності й суверенності української державності й була зацікавлена співпрацювати з УОК. Комітет створювався для захисту спортсменів поневоленої України, щоб домогтися визнання української національності на XVI Олімпіаді Міжнародним та Національними олімпійськими комітетами й усім світовим товариством, щоб пропагувати український спорт серед учасників Олімпійських ігор.

Як Генеральний секретар Українського олімпійського комітету Зінкевич обґрунтовує окремішню участь України в XVI Олімпіаді від СССР: згідно з міжнародним правом і статуту ООН, Україна є самостійною та суверенною державою. Однак розуміючи, що Український комуністичний уряд не буде робити жодних кроків без вказівки з Москви, УОК виступив речником поневоленої України. Комітет звернувся окремим листом і меморандумом до 63 членів Міжнародного олімпій-

ського комітету, до 81 Національного олімпійського комітету й до Міжнародних спортивних федерацій з такими вимогами:

«Тому, що український народ є поневолений російськими комуністами й українські спортсмені, які братимуть участь у загальних советських спортивних командах, не мають змоги говорити у своєму імені із-за страху за жакливі наслідки, які можуть їх зустрінути після повороту до СССР, ми, українці вільного світу, домагаємося:

1. Відсепарувати спортсменів України від команди СССР та надати їм змогу виступати як представникам України та українського народу.

2. Щоб у команді СССР, яка є представником комуністичної Росії, виступали лише спортсмені російської національності. Усіх інших неросійської національності, зокрема й українців, трактувати як представників своїх респективних народів. Така сепарація є не лише згідна із загальновизнаним принципом про національну репрезентацію на Олімпійських Грищах, але й буде згідна з несумісністю між інтересами комуністичної Росії і її невірними «партнерами» – неросійськими підсоветськими республіками. Ми просимо не уважати дочок і синів неросійських, поневолених республік речниками ідей агресії, колоніалізму й поневолення, які є питомі комуністичній Росії.

3. Щоб на Олімпійських стадіонах був вивішений український національний прапор і герб та був виконуваний український національний гімн.

4. Щоб при подаванні осягів спортсменів загальної команди СССР не було вживано назви «росіянин» чи «совет», а було подавано їхню справжню національність, як українець, білорус, естонець, латиш, литовець, вірмен, грузин, і т.д.

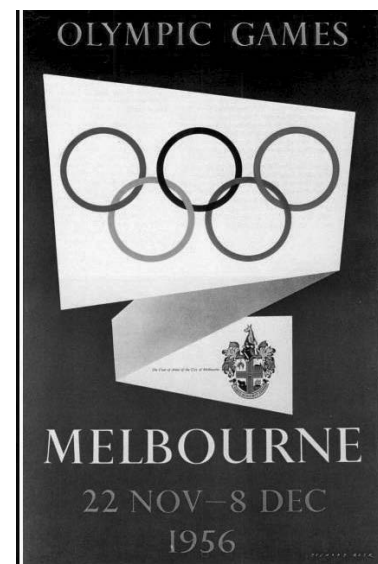
5. Щоб усім спортсменам, які прибудуть з СССР, України і Білорусії, було забезпечено повну свободу і від них відкликали агентів МВД, які охоронятимуть їх перед стичністю з вільним світом і свободними людьми Заходу».

Члени УОК намагалися ближче познайомитися зі спортсменами з УРСР. Ось як описує таку спробу інженер у часописі «Свобода»: «Спортсменів Советської України мешкають в Олімпійському Селі у великому одноповерховому будинку, біля якого повіває кривавий большевицький прапор з серпом і молотом. Я довго не рішався, чи заходити до середини. На дверях стояв типовий большевик з руками в кишенях. Коли я ввійшов до середини, там уже були два австралійські кореспонденти. Російська перекладачка переводила, що говорив грубий, мов барилко, москаль. Він не виглядав як турист. За бюрком сиділи два інші большевики, дискутуючи щось пошепки. Коли прийшла черга на мене, я спитав по-англійськи, чи не міг би я бачити Володимира Куця. Мені відповіла перекладачка, що, на жаль, Куць вийшов, і попросила зайти вдруге. На вулиці перед будинком зустрів я групу со-

кількох змагунів. Я запропонував їм прогулянку авто до міста, однак вони мені відмовили: «Ми не маємо часу, ми приїхали на олімпіаду, а не на те, щоб оглядати місто». Потім я зустрів двох молодих змагунів, що своїми рисами нагадували балтійців. І дійсно, були це естонці. Від них я довідався, що в советській команді є литовці (6), латиші (5), естонці (2), узбекістанці (3), українці (коло 40) й росіяни. Всі вони, однак, збиратимуть славу для Росії. Відчувається, що змагуни уникають говорити з чужинними кореспондентами, й вже по короткій розмові стараються знайти причину відійти...

Є припущення, що збірна команда СССР не зможе навіть досягнути того, що вона досягнула на попередній Олімпіаді в Гельсінкі (Фінляндія). У перших двох днях Олімпіади на три перші місця, здобуті підсоветськими спортсменами – два здобули українці! В бігу на 10000 метрів перше місце зайняв український бігун Володимир Куць. Його час – 28:45,6 – це новий олімпійський рекорд, поліпшений на 31 секунду. Вол. Куць народився в 1927 р. на Сумщині. Був звичайним колгоспником, потім пішов до армії, де почав займатися спортом. Кілька років живе в Москві, залишаючись в армії. В бігу на цю саму віддаль Іван Чернявський (Чернігівщина) зайняв шосте місце. Ігор Рибак (легка вага) зайняв перше місце в підношній тязгарів. Його результат (в сумі) – 384,5 кг, що набагато перевищує попередній олімпійський результат американця Тонні Коно. Крім того, українські спортсмені добились ще таких осягів: Леонід Бартьєв у збагах на 100 м зайняв четверте місце; в скоку в довжину Дмитро Бондаренко зайняв четверте місце (фінал); в скоку з жердкою виконав норматив Віталій Чорнобай, чим допущений до фіналу; в збагах на 100 м серед жінок Віра Крепкина в півфіналі зайняла п'яте місце».

Загалом виступ українських атлетів у Мельбурні був успішним. Представництво України у складі СССР складалося з 34 спортсменів (28 чоловіків та 6 жінок), що змагалися у 13 видах спорту, найбільше з легкої атлетики – 10. За підсумками особистих та командних змагань, 15 українських спортсменів отримали 29 нагород: 14 золотих, 4 срібні та 11 бронзових з восьми видів спорту: гімнастики спортивної, веслування академічного, легкої атлетики, боротьби вільної, важкої атлетики, фехтування, стрільби кульової, сучасного п'ятиборства. А українська гімнастична школа

ветських змагунів, що верталися з проходу по олімпійському селі. Між ними були москалі, білоруси й один українець. Якийсь австралійський комуніст попросив у них автографи. Кожний змагун підписувався і говорив, звідки він походить. Коли прийшла черга на українця, він підписав своє прізвище і сказав, що походить з Києва. Це був хлопець років на 20. Австралець почав допитуватися, що це за місто Київ. Тоді українець об'яснив: «Так, як Лондон є столицею Англії, а Париж Франції, так Київ є столицею України». По дорозі зустрів я ще

продемонструвала явну перевагу у світі.

«ХАХОЛ КУЦ»

З іншого репортажу Українського олімпійського комітету з Мельбурну можна дізнатися про умови перебування на Іграх атлетів з УРСР: «Одержавши жовті кокарди з написом «Пресс», ми гуртом ходимо по Олімпійському Селищі. Заходимо до ідальні, до читальні, де переглядаємо пресу з цілого світу. Нас зібрався гурт десять українців. Зустрінути тут українського спортсмена майже неможливо: до кожного прикріплено одного або двох агентів. А проте, як кажуть, немає нічого неможливого, і при бажанні можна поговорити сам-на-сам. Ось різнонаціональна група штурмує Кутенка, інша Черняв-

ського, ще інша «облягає» Куця, який аж відмахується руками. Дехто говорить з українськими стрільцями, які бояться назвати свої прізвища. Хтось із спортсменів заявляє нам:

– Ви вже напевно були в читальні, бо наші познайомили там повно українських газет, журналів і летючок. Є цікаві речі...

Один з нас передає якомусь спортсменці цілу купу літератури. Той перелякано розглядається і швидко ховає.

– Потім прочитаю...

На прийнятті з Володимиром Куцем. Володимира Куця запросили на вечірку представники австралійської преси. Знаючи, які порядки в делегації ССР, австралійці попросили дозволу в советського начальства. Начальство дозволило, але поставило вимогу: самому Куцеві, мовляв, буде неприємно, і тому він піде в товаристві ще двох «товаришів». Австралійці погодилися на цю передумову, і на вечірку Куць прибув у супроводі «ангелів хоронителів», які весь час не відступали від нього ані на крок.

Між австралійськими журналістами було кілька перекладачів. Велися цікаві розмови, які були дуже обмежені через присутність двох агентів. Журналісти випитували Куця про його життя. Зайшла мова про національність Куця. Він викручувався, як міг. Але присутні натискали. Притиснений до муру Куць дав через перекладача недвозначну відповідь:

– Скажи їм, що я «хахол».

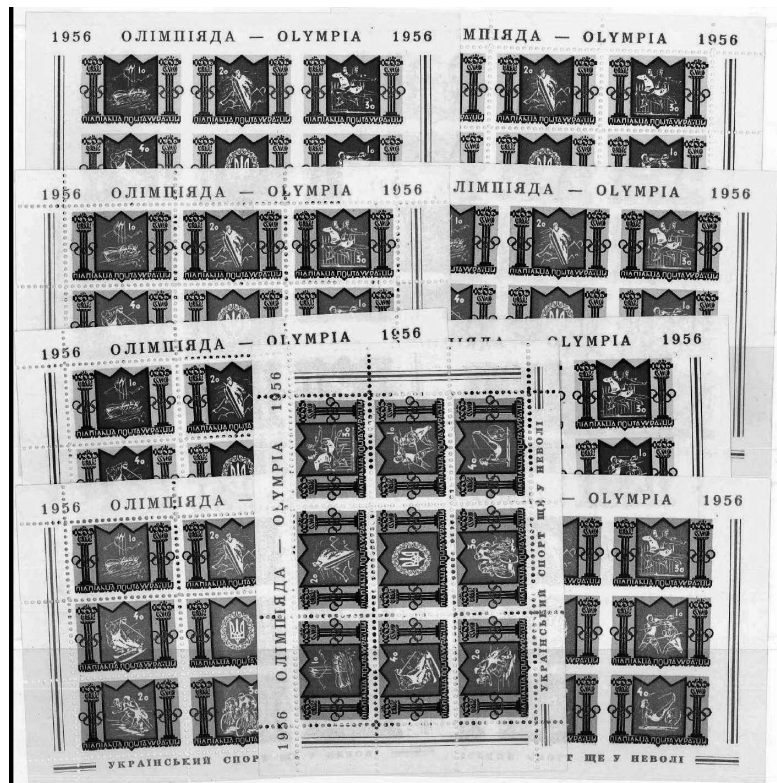
І перекладач почав пояснювати, що «хахол» – це понижуюча назва для українців, накинена росіянами. Вістка про те, що Куць – українець, облетіла всю світову пресу.

Після завершення Олімпіади праця УОК тривала. Помітною подією став вихід на екрани фільму українською мовою «XVI Олімпійські ігри», тривалістю понад півтори години. У фільмі перебіг церемонії відкриття і закриття Олімпіади, інтерв'ю

з групою спортсменів з ССР (зокрема з Юрієм Кутенком, який виразно заявляє, що українець), тріумфальний біг спортсмена з Сумщини Володимира Куця на 5000 і 10000 метрів. Показані вправи абсолютного чемпіона світу з гімнастики, українця Віктора Чукаріна та інших.. Кожен атлет, який веде себе культурно, без огляду на свою національність, здобуває симпатії тисячних мас глядачів, як це було з Куцем, якому публіка влаштувала бурхливі овації. А вперше фільм продемонстрували у Балтіморі (США).

Згодом було підбито підсумки діяльності Комітету. Писалося в еміграційній пресі так: «Український Олімпійський Комітет під час своєї короткої діяльності провів серед українців пропаганду олімпійських ідей, а між чужинцями велику пропагандивну працю в користь українського спорту й України. Видано 1500 примірників брошури в англійській мові під заголовком «Україна і 16-ті Олімпійські Ігри», розіслано 3000 меморіалів, відозв, пресових звітів. Відбуто ряд засідань і конференцій з чужинцями. Український Олімпійський Комітет (Український Світовий Комітет для Справ Спорту) своєю працею заслуговує на довіря і піддержку українського громадянства».

Ось таким був підсумок нетривалого, але звитяжного часу діяльності Українського олімпійського комітету.

ДРУГА ХІРУРГІЧНА ОПЕРАЦІЯ ПОВЕРТАЄ ЛЮДИНУ ДО НОРМАЛЬНОГО ЖИТТЯ

10 листопада 2017 року в газеті «Культура і життя» опублікована стаття «Хірургічна майстерність і культура спілкування з хворими» С. Лісецького, в якій йшлося про складну операцію на кишківнику (часткова непрохідність), що її майстерно зробив хірург, кандидат медичних наук, професор Леонід Павлович Чибісов у Четвертій київській лікарні (Хірургія № 2).

Рішення лікаря щодо операції 28 серпня 2017 року було чітке і однозначне: операція відбудеться на третій день, бо інакше є ризик для життя хворої. Хвора Ольга Михайлівна Лісецька – вчителька музичної школи з багаторічним стажем, пенсіонерка. Її родичі прийняли план хірурга. Зі статті читач дізнався, що операція пройшла успішно, що небезпека для хворої минула і йдеться про поступове її одужання. У статті мовилося про якісну працю лікарів і медичного персоналу, про чистоту в палатах, коридорах тощо, а також про культуру стосунків між медиками Хірургії № 2 та хворими.

Стаття закінчується таким абзацом: «Доброчинне ставлення лікарів, медсестер і санітарок до хворих формує атмосферу Хірургічного відділення № 2 як професійно-впевнену, щиро людяну й культурну. Хворі, своєю чергою, не напружуються, не нервують, а стають спокійними й вірять у силу медицини, професіоналізм медперсоналу. Думаю, що налагодження добрих людських стосунків є чи не найголовнішим після фаховості медиків, що працюють тут».

За медичними нормами, після операції на кишківнику й виведення стоми, яка, фактично, врятувала функціонування організму хворого, необхідно робити другу операцію (через шість місяців), яка відновить роботу організму в повному обсязі.

Отже, до другої операції були готові Хірургія № 2 Четвертої київської лікарні та хвора. Операція відбулася 17 квітня 2018 року. Операція тривала понад чотири години. Зважмо, що ситуація змінилася, – і хвора, і медики були впевнені в успіхові, вони вірили

у вдаль завершення лікування. З операційної виходили всі з серйозними обличчями: лікар Леонід Павлович Чибісов був спокійний і сказав кілька речень, його асистент – лікар Євген Олександрович Лукач – був схвильований, внутрішньо напружений, не сказав нічого, анестезіолог, завідувач реанімації Сергій Олександрович Солярник був небагатослівним: «Все пройшло добре». Кілька разів протягом операції заходив до операційної завідувач Хірургії № 2 Андрій Володимирович Бойко, хвилюючись за стан здоров'я хворої.

Хвору перевезли з операційної до реанімації, де їй слід було пробути одну добу. Інформацію про стан здоров'я можна було отримати по телефону протягом доби (інформація постійно поновлювалася). Наступного дня хвора виглядала вже сміливо й усміхнено: вона сказала, що тут їй було добре; усміхненою була медсестра цієї палати. Завідувач реанімації сказав коротко: «Все гаразд».

Наступної доби хвору перевезли до Хірургії в палату № 3,

тут вона пробула 10 діб. Постійні, щоденні візити Леоніда Павловича Чибісова, його рекомендації, приписи, поради, щоденні перев'язки, здійснювані лікарями Є.О. Лукачем або Євгенією Анатоліївною Гережею, медсестрою Нацик Катериною; уважне ставлення маніпуляційної сестри Заболотної Валентини Миколаївни, пильність чергових медсестер, які виконують усі призначення лікарів, сприяли щоденному покращенню здоров'я хворої.

Кожна поява Леоніда Павловича в палаті викликала додаткові запитання: яку їжу живити, коли можна і треба вставати, коли робити перші кроки коридором тощо. Хвору виписали з лікарні на десятій день після операції. У день від'їзду хвора трохи довше чекала на машину, вона сиділа в коридорі на першому поверсі біля виходу; кілька разів проходив Леонід Павлович, заклопотаний своїми справами, сказав: «Ніяк не можете розпрощатися з лікарнею. Будьте здорові. За тиждень приходьте на контрольну перев'язку». На його обличчі

була щаслива усмішка, внутрішня радість: хвора ходить, усміхається, радіє життю.

Коли я спитав Валентину Миколаївну Заболотну: чи справді, крім знання, практичного досвіду, потрібна любов до своєї медичної роботи й увага до хворого, вона відповіла: «Так» і щиро усміхнулася.

Леонід Павлович Чибісов під час кожного обходу був упевнений, що все добре сплановано і добре виконано. Хвора прислухалася і прислухається до порад лікаря.

3 28 квітня минуло небагато часу, але поліпшення стану здоров'я хворої стає помітним, відчутним: їй хочеться ходити, хочеться їсти, хочеться жити.

Щіро вдячні лікарям і медперсоналу Хірургії № 2 та Відділу реанімації Четвертої київської лікарні за професійне лікування. Тут культура стосунків між медперсоналом і хворими залишається високою.

ОЛЕКСАНДР ПІРОЖЕНКО: «ДУХОВА МУЗИКА ВІД СЛОВА ДУХ»

Уже майже впродовж 40 років існує Національний академічний духовий оркестр України. За цей час він став одним з найпопулярніших творчих колективів країни.

У чому ж секрет популярності оркестру? Про це наша розмова з генеральним директором колективу, заслуженим працівником культури України Олександром Піроженком.

– Якою була мета створення оркестру?

– Створення Державного духового оркестру мало на меті збагачення мистецької палітри національної культури, сприяння пропаганді найкращих зразків класичної музичної спадщини, розвиток академічного жанру духової музики в Україні. 2004 року за високу майстерність оркестру надано статус академічного. Цього ж року вийшов у світ перший компакт-диск із концертними записами оркестру. А 28 вересня 2008 року Указом Президента України за вагомий внесок у розвиток і збагачення української музичної культури, пропаганду музичної спадщини та творів сучасних українських композиторів оркестрові надано статус національного. 2009 року оркестр записав ювілейний компакт-диск, до якого вміщено найкращі твори з нашого репертуару.

– Чим відрізняється Національний академічний духовий оркестр України від інших духових колективів?

– Наш колектив унікальний. У колишньому СРСР було лише три оркестри, які працювали в жанрі духової музики та були створені для пропаганди класичного музичного мистецтва. Один з таких колективів працював

у Москві і вже припинив своє існування, а другий – в одній з країн Балтії, він перепрофілювався і нині робить шоу.

Інші духові оркестри створювали для виконання церемоніальних функцій. Це духові військові та муніципальні колективи, які забезпечують зустрічі, паради, інші заходи. Ми виступаємо лише з концертними програмами.

У нашому оркестрі розширена група дерев'яних духових інструментів, є арфа й контрабас. Цього практично немає в інших духових оркестрах. Такі колективи на заході називають симфонік-банд – симфонічно-духовий оркестр.

Оркестр створили 1979 року. Ініціаторами, які показали своє бачення колективу, були перший художній керівник і головний диригент оркестру Василь Охріменко та композитор Левко Колодуб. Ідею підтримала Спілка композиторів України.

Я свою роботу в Національному духовому оркестрі розпочав від дня його створення – 1 жовтня 1979 року. За цей час пройшов шлях від артиста оркестру до концертмейстера групи ударних інструментів. У 2002–2005 роках обіймав посаду директора-розпорядника, з липня 2005 року – директора, а з 2008 року – генеральний директор оркестру.

– Як за цей час змінився оркестр?

– У грудні 2002 року ми мали перший концерт у Колонній залі Національної філармонії України. Тоді вдалося переконати генерального директора філармонії Дмитра Остапенка допустити наш колектив до найкращого концертного майданчика країни. Ініціатива цього концерту йшла від одного з засновників оркестру

Левка Колодуба. Левко Миколайович дуже добре обізнаний зі специфікою духового оркестру, бо має музичну освіту як кларнетист. Він написав твори спеціально для нашого колективу і перекладення творів, що раніше були створені для симфонічного оркестру. Так само переклав твори своєї дружини – Жанни Колодуб. Саме ці твори стали основою для першого концерту. Ніхто не очікував, що духовий оркестр зможе дати повноцінний концерт у Колонній залі Національної філармонії. Тому на наш виступ продали лише 70 квитків. Уже наступного року мали 4 концерти, кількість глядачів збільшилася. У цьому сезоні маємо 18 вечірніх і 6 абонементних концертів. Практично всі концерти відбуваються з аншлагами.

Спочатку до нас було дещо зневажливе ставлення з боку багатьох українських композиторів. Ми провели зустріч у Спілці композиторів України, деякі компо-

зиторі погодилися з нами працювати. Наразі серед наших авторів провідні українські митці – А. Штогаренко, Л. Колодуб, В. Подвала, І. Карабиць, П. Петров-Омельчук, О. Шетинський, О. Безбородько, С. Пілютков, В. Рунчак та інші.

Основа репертуару – твори Й. Баха, Л. Бетховена, Дж. Верді, Ш. Гуно, Р. Вагнера, П. Чайковського, С. Рахманінова, І. Стравинського, А. Хачатуряна, Г. Свиридова, М. Лисенка, К. Стеценка, Б. Лятошинського, А. Штогаренка, А. Кос-Анатольського, І. Шамо та багатьох інших. В активному концертному репертуарі оркестру представлені всі музичні жанри, зразки від музики бароко до джазу.

У рамках оркестру існують квінети і квартети, які грають самостійно. Від січня минулого року запровадили нову форму – Біг-Бенд – 19 музикантів і диригент виконують джазові програми. Нещодавно відбулася програма «Джазові хіти», під час якої прозвучали твори Міллера, Роджерса, Портера та інших композиторів. Солісти – фіналістка конкурсу «Голос країни» Маргарита Мелешко і Віталій Костенко.

– Ви згадали про абонементні концерти. Розкажіть про це детальніше.

– Абонементні концерти щороку розпочинаються в листопаді. Вони відбуваються кожної останньої неділі місяця о 15-й годині й розраховані на дітей шкільного віку. Під час цих концертів лектор знайомить з історією створення музичних інструментів, які використовуємо в нашому оркестрі, артист оркестру демонструє звучання цих інструментів. Окрім цього, лектор розповідає про композиторів, чий твори виконуємо.

Граємо тематичні концерти, присвячені ювілеям видатних композиторів, до державних свят – Дня Незалежності, Дня вишиванки... Наш оркестр – перший з академічних творчих колективів дав концерт, присвячений пам'яті героїв «Небесної сотні». Запросили на цей концерт дружину одного з загиблих – Юлію Ципун і передали їй наш одноденний заробіток. Оркестр не втрачає зв'язків із цією родиною...

Особливу увагу приділяємо підготовці тематичних концертних програм, таких, як «Мелодії рідного краю», «Музика родини Штраусів», «Оперета, оперета», «Іспанські мотиви», «Подорож країнами світу», «Вальс, вальс, вальс», «Хіти XX століття», «Танці народів світу», «Музика кіно» та ін.

– Хто з відомих виконавців співпрацював і співпрацює з оркестром?

– Це народні артисти України Світлана Добронравова, Валерій Буймістер, Фемій Мустафаєв, Ірина Даць, Степан Фіцич, Іван Попович, Григорій Гаркуша, Микола Коваль, Олександр Василенко, Ольга Чубарева; заслужені артисти Людмила Давимука, Юрій Олійник, Ірина Зяченко, Ірена Захарко, Галина Тітова, Валентина Матюшенко, Єлизавета Ліпітюк, Жанна Боднарук, Леся та Галина Тельнюк; лауреати і дипломанти міжнародних конкурсів – солісти Національної філармонії України Руслана Шишкіна, Анатолій Юрченко, Сергій Бортник, Віктор Безкоровайний, Дмитро Іванченко, Андрій Бондаренко.

Оркестр має успішний досвід концертних виступів із солістами-інструменталістами, серед яких заслужені артисти України Юрій Кот (фортепіано) та Валерія Посквалюк (труба), лауреат міжнародних конкурсів Андрій Ільків (труба), американка корейського походження Грейс О (фортепіано), американський піаніст, професор Давід Вітген, всесвітньо відомий канадієць Річард Стюарт (труба), еуфоніст Бастьєн Бооме (Франція), тубіст Ойстен Баадсвік (Норвегія), соліст-кларнетист Королівського Брюссельського симфонічного оркестру радіо і телебачення Гедвіг Свімберг. За диригентським пультом оркестру виступав професор університету м. Торонто Стефен Шенетт (Канада), диригент, композитор, професор Брюссельської Королівської консерваторії Ален Кріпен. Із Національним духовим оркестром творчо співпрацюють відомі українські диригенти – народний артист України Іван Гамкало, заслужений діяч мистецтв Геннадій Григор'єв, заслужена артистка Вікторія Жадько, а також Андрій Кібіта й Петро Товстуха.

У різні роки посаду художнього керівника-головного диригента оркестру обіймали Василь Охріменко, Андрій Кирпань, Леонід Тихонов, Георгій Шаповал.

Нині художній керівник оркестру – Михайло Мороз, диригент оркестру – Олексій Вікулов.

– **Наразі багато музичних колективів звертаються до музики кіно. У чому популярність цього жанру?**

– Людям хочеться просто відпочити. Саме таку нагоду дають концерти, в яких звучить музика з кінофільмів. Наш колектив першим звернувся до цього жанру. Відтоді минуло понад 10 років. Перший концерт мав назву «Мультипанорама – українська анімація». На екрані за оркестром показували уривки з цих мультфільмів. Потім додали до цієї програми анімаційні фільми інших країн. Невдовзі з'явилася програма «Кінохіти», де вже звучала музика з популярних фільмів, а на екрані з'являлися уривки з цих стрічок. Нещодавно підго-

тували нову програму «Планета Голівуд», яку показали в Будинку архітектора України.

До музики з кінофільмів почали звертатися й інші оркестри. Деякі колективи спеціально створюють для виконання кінохітів.

– **Чи буваєте на гастрольях?**

– Державні замовлення на гастрольну діяльність припинилися 2013 року. Але ми гастролуємо. Шукаємо меценатів для цього. Відвідали з концертами Львів, Хмельницький, Вінницю, Житомир, Чернігів, Черкаси та інші міста.

10 років тому побували в Нідерландах. Допоміг здійснити цю поїздку один з банків. Це було саме на День Незалежності України. Голландці тоді влаштували свято: нас привезли на великий майданчик, прикрашений нашими національними прапорами і жовтими та блакитними кульками.

– **Чого вдалося досягти за минулий рік?**

– З 2002 року я керую Національним академічним духовим оркестром України. На той час наша бібліотека налічувала 800 партитур з партіями. Нині маємо близько 3 тисяч. Серед виконаних нами творів багато таких, що вперше прозвучали на теренах держави. Чимало таких музичних прем'єр відбулося і 2017 року.

Уперше з духовим оркестром прозвучала бандура. Львівський композитор Віктор Камінський написав твір для духового оркестру з бандурою «Дума про Чигирин» на вірші Тараса Шевченка, соло виконував заслужений артист України Олег Созанський. І далі пропагуємо українську музику. Я вважаю, що необхідно виховувати глядача. Адже, якщо виконуватимемо лише твори

Бетховена, Чайковського, Шумана, Моцарта і не гратимемо нашу національну музику, то жодного піднесення української культури не відбудеться.

Подивіться на афіші наших театрів і концертних залів. Як там мало української музики! Я вважаю, що результатом такого ставлення до національної культури стали експансія Криму і війна на сході України. Я переконаний, що саме культура й освіта мають стати основою державності. Без них ми не побудуємо нормальну державу, не створимо пристойних умов для життя.

Ще 2008 року нашому колективу надано статус національного. Але для того, щоб ми мали таку саму заробітну плату, як і в інших національних колективах, потрібна відповідна постановка Кабінету Міністрів України, на яку чекає-

мо вже майже 10 років, а нам постійно кажуть, що немає коштів.

– **Які маєте творчі плани?**

– Щомісяця відбувається по 6–9 концертів на провідних концертних майданчиках Києва – у Національній філармонії України, Національній опері України, Міжнародному центрі культури і мистецтв (колишній Жовтневий палац), Українському домі, Будинку архітектора України.

У травні, до Дня вишиванки, була запланована концертна програма, під час якої прозвучали нові твори українських композиторів. Уже традиційно будемо учасниками фестивалів «Золота осінь» у Білій Церкві та «Літні музичні промені» й «Київ мюзік фест» у столиці.

Спілкувався Едуард ОВЧАРЕНКО

У Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка нещодавно відбулася прем'єра вистави «Ідіот» за однойменним романом Федора Достоевського, постановку якої за українським перекладом Теодозії Зарівної здійснив Юрій Одинокій. Це вже п'яте звернення франківців до творчості видатного письменника XIX століття.

Уперше до творчості Достоевського театр звернувся 1956 року. Це була вистава «Дядечків сон», інсценізація М. Горчакова, П. Маркова, К. Котлубей. Постановка Ю. Брилля. 2010 року на сцені

БАЖАННЯ БУТИ ЛЮДИНОЮ

Театру у фойє побачив світло рампи спектакль «Серенада Полішенеля, або Забави для Фауста», постановку та інсценізацію здійснив В. Кучинський за романом «Злочин і кара». А через два роки Камерна сцена ім. Сергія Данченка театру представила виставу «Сон смішної людини» за однойменним оповіданням Ф. Достоевського. Інсценізація П. Панчука, постановка М. Голенка.

Творчість Федора Достоевського цікавить режисера-постановника Юрія Одинокого доволі давно. Ще 2004 року на сцені франківців він здійснив інсценізацію роману «Брати Карамазови». Постановка мала великий успіх. Вистава була визнана найкращою й отримала відзнаки престижного театрального фестивалю «Київська пектораль» у восьми номінаціях.

Як і в романі, центральною фігурою постановки є образ князя Мишкіна та історія, що сталася з ним після того, як він повернувся до Санкт-Петербурга після чотирьох років лікування у Швейцарії. З перших хвилин Мишкін потрапляє у вир неймовірних подій, що стрімко затягу-

ють, всупереч бажанню, перетворюючи його на співучасника.

Неординарність Мишкіна, правдолюбство, безпосередність, дитяче сприйняття, сповнене добрих намірів, розпалюють, провокують шаленство в кожного з оточення і мчать у прірву катастрофи. Зустріч з Рогожиним, родинами генерала Єпанчина та Іволгіна, жертвоне хворобливе захоплення, а можливо, любов до Настасії Пилипівни, що породжує певною мірою по-дитячому фанатичне бажання її врятувати, свята віра в людину, в добро штовхають головного героя палко доводити всім і кожному, що ненависть, користолобство, безчестя руйнують не лише душу кожного, але й спроможні розчавити світ як такий. І в цьому запалі він втрачає відчуття реальності...

Суголосними романом можна вважати слова Блаженнішого Любомира Гузара, який писав: «Моє велике бажання – бути людиною. Багато зустрічаємо осіб, але мало серед них людей, – людей у повному значенні цього слова. Дуже важко визначити, що це таке, але можна сказати, що людина – це особа,

яка, якщо не під кожним, то під багатьма оглядами, справляє на нас враження. Зустрівшись із такою людиною, ви відходите від неї кращим...».

А переглянувши виставу, відчуваєш, до якої міри актуальним залишається роман, написаний 150 років тому. І сьогодні цей твір заворожує глибиною психологічної відвертості, художньою довершеністю й майстерністю геніального літератора.

І візуально, і психологічно достовірно вдалося створити образ Льва Миколайовича Мишкіна заслуженому артистові України Олександрі Печериці. За роки служіння в театрі Франка на творчому рахунку молодого актора вже багато цікавих ролей. Але в новій ро-

боті він зумів по-новому розкрити своє творче обдарування. Ця роль стала для багатьох театралів справжнім відкриттям.

Напевне, надовго запам'ятаються глядачам нові роботи народних артистів України Олександра Задніпровського (Єпанчин Іван Федорович), Людмили Смородіної (Єпанчина Єлизавета Прокопівна), Олега Стальчука (Іволгін Ар-

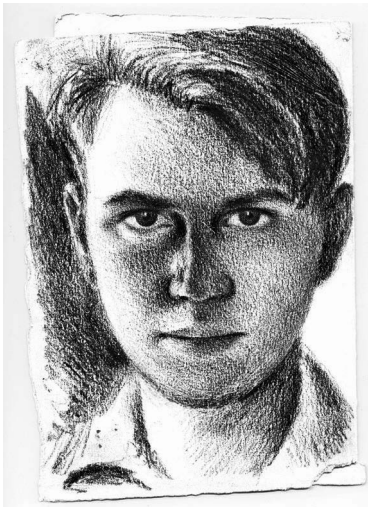

дальон), Тараса Жирка (Тоцький Афанасій Іванович); заслужених артистів Дмитра Рибалевського (Рогожин Парфен Семенович), Анжеліки Савченко (Барашкова Настасія Пилипівна), Володимира Ніколаєнка (Фердищенко); актриси театру Дар'ї Легейди (Єпанчина Аглія) та багатьох інших.

Завдяки професійній роботі художника-сценографа Олександра Друганова та художника з костюмів, заслуженого діяча мистецтв України Наталії Рудюк вдалося передати дух тієї доби, в яку відбуваються події роману. Цікава знахідка – на сцені бачимо два виміри. Приміром, коли герої їдуть у поїзді, то на задньому плані немов пропливають зимові краєвиди тих місць, що поблизу залізниці. В іншій сцені на задньому плані можна побачити петербурзькі будинки. Дія наче відбувається у форматі 3-Д.

Перед творцями вистави стояло доволі непросте завдання, адже за один вечір треба було втілити на сцені об'ємний твір. Отож спектакль триває майже чотири з половиною години. Можливо, під час подальшої роботи над постановкою будуть зняті менш важливі сцени, що надасть їй більшого динамізму.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото надані театром

2 червня минуло 90 років від дня народження Леопольда Івановича Ященка (1928–2016) – музиканта-фольклориста, композитора, диригента, поета, кандидата мистецтвознавства, члена Спілки композиторів України, лауреата премії ім. П. Чубинського (1992), лауреата Державної премії ім. Т. Г. Шевченка (1993), художнього керівника Етнографічного хору «Гомін».

Мені пощастило поруч із ним понад півстоліття. Ми народили й вижили двоє синів. І, хоч родинне життя не було безхмарним, нас завжди єднала любов до України та замилювання її народною спадщиною.

З гумором і оптимізмом сприймаючи життєві негаразди, Леопольд поблажливо ставився й до моєї нелегкої вдачі. Мав дуже цілісне бачення української традиційної культури і завжди розглядав пісню в контексті народного побуту, тому часто спрямовував мої етнографічні пошуки, підказував точніші формулювання, допомагав ілюструвати статті піснями...

Ми обоє обрали життя для громади – і від цього, ясна річ, потерпало наше ближче оточення. Завжди намагалися не звертати уваги на побутові дрібниці, а думати про головне. Два роки тому Леопольд відійшов у інші світи, а мені й донині важко осягнути, з ким звела мене доля...

Отже, про Леопольда Ященка: яким він був – і як він став собою.

Народився Леопольд 2 червня 1928 року в Києві, в інтелігентній українській родині: батько Іван Якович Ященко був інженером у Політехнічному інституті; мати Галина Митрофанівна Ященко (Семенець) – викладач української мови й літератури.

Обоє батьків були родом з Чернігівщини: батько з села Роїще Чернігівського району, а мати з Мени. У родині розповідали, що дід Яків любив співати й керував сільським церковним хором.

Ще не маючи трьох років – у 1930-му – Леопольд втратив матір. Вона хворіла на туберкульоз і відійшла зовсім молодою. Бать-

ЛЕОПОЛЬД ЯЩЕНКО: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА

ко більше не одружувався. Глядіти дитину допомагали батькові родичі й друзі. Перебуваючи в Чернігові у родині батькових знайомих, у п'ятирічному віці Леопольд застудився й переніс ускладнену форму отиту, після якого майже повністю втратив слух. Ясна річ, це наклало тяжкий відбиток на його майбутнє життя, цілком і повністю пов'язане з музикою.

Через чотири роки по смерті Галини Митрофанівни до їхньої київської оселі переїхала батькова сестра Галина Яківна і взяла на себе господарство й побут. Відтоді їхнє життя потроху налагодилося.

У родині Ященоків народна творчість завжди була в пошані: хатня бібліотека містила чимало давніх збірок пісень. Леопольд змалку приохотився їх читати і, не знаючи нот, увяляв собі їхні мелодії. Розповідав, що згодом, опанувавши музичну грамоту, побачив ці пісні дуже подібними до тих дитячих фантазій, і тоді вперше замислився над тим, як слова формують мелодію пісні...

Буваючи час від часу в Чернігові, де на ту пору переважала українська мова, Леопольд повертався до російськомовних київських дворів – і приносив їй з собою. «Мені подобалася її милозвучність. Це ж так гарно звучить, коли кажуть, приміром, «надобраніч»!.. Я продовжував говорити українською в Києві – а хлопці дражнилися».

У школах тоді було запроваджене роздільне навчання: хлопці йшли до школи зранку, а дівчата по обіді. З-поміж однокласників Леопольда багатьох згодом репресували. У цьому контексті він часто згадував, зокрема, Ігоря Пронькіна, Григорія Підоплічка...

Працювати Леопольд почав рано, ще підлітком – у роки Другої світової війни. Батько тоді вже був хворий на туберкульоз, і хлопець підробляв візником за вокзалі – саморобним возиком підвозив речі пасажиром. Під час німецької окупації Києва, коли Івану Яковичу стало зовсім зле, опанував розмовну німецьку настільки, щоб бути на базарі перекладачем. За це вдавалося заробити трохи, щоб принести батькові білого хліба...

І відтоді були перші безпосередні враження про народну пісню на київському асфальті. Так він розповідав колись, що німці, увійшовши до Києва, набрали з місцевих людей поліцію для підтримання порядку. «Це були молоді хлопці й чоловіки в чорній уніформі. Я вперше побачив, як вони крокували нинішнім буль-

варом Шевченка, співаючи українську маршову пісню; це була «Копав, копав криниченьку»... Я тоді довго йшов за ними і слухав; це було щось таке для мене нове й дуже гарне...»

Наприкінці війни, у 1944 році, туберкульоз і малярія забрали батька, і вони залишилися з тіткою Галиною вдвох. Її мізерної зарплатні медсестри на прожиття не вистачало, тому вони виробляли картоплю на клаткику землі десь близько нинішньої Шулявки. Леопольд розповідав, що в перший рік вони посадили самі лушпайки з вічками – а картопля вродила на диво, і тільки це дало тоді змогу звести кінці з кінцями...

Леопольдова тітка Галина Яківна Ященко була людиною особливою. Замолоду вона була гарною та лагідною жінкою, але власна родина їй не складалася. Спершу треба було доглядати й лікувати хворого брата і глядіти братового сина. А згодом чоловік, який до неї посватався, поставив умову: «Хлопця віддаси до інтернату». На це була відповідь: «Якщо він тобі не потрібен, то і я тобі не потрібна...».

Брат і небіж стали її родиною, і, заступивши Леопольдові матір, вона передала йому й своє ставлення до світу. Для неї не існувало жодної людини погані чи недоброї – були люди нещасні, або які помиляються, або які важко працюють чи просто чогось не знають. Багато років живучи в комунальній квартирі, вона ні з ким не сварилася – у її присутності конфліктів просто не виникало. Збувши здоров'я на важкій шкідливій роботі – а вона працювала в лабораторії з плазмою крові, при постійних високих температурах – у похилому віці вона втратила зір, але до останніх днів, живучи з нами, намагалася хоч якось посприяти Леопольдові й нашій родині – особливо дітям. І він завжди її любив – глибокою синівською любов'ю...

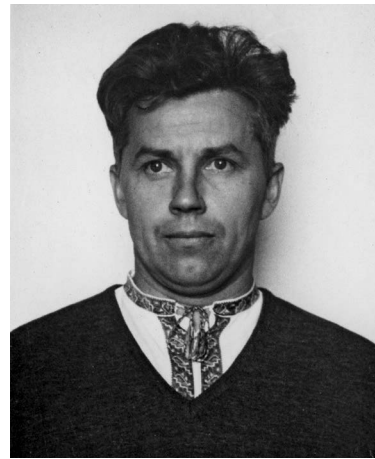
...А тим часом у повоєнні роки з метою заробітку Леопольд ходив по селах і, маючи здібності до малювання, збільшував фотокартки загиблих на фронті – малював з них великі портрети.

А село ж тоді співало! Дівчатка-колгоспниці, молоді жінки, що втратили на війні своїх батьків, чоловіків, наречених, у піснях виливали свою тугу за ними й надію на краще життя, у піснях відпочивали від тяжкої щоденної праці. Щовечора кожне українське село гуло піснями, молодь перекувалася ними з кутка на кутку. Мені це було не дивно – я виросла в Драбові, на етнографічній Полтавщині, і все те бачила змалку.

А Леопольд, мандруючи тоді Київщиною, потрапляв у абсолютно новий для себе, дивовижний пісенний світ. Згодом любив розповідати про ті перші враження...

Після закінчення школи довелося обирати з двох мистецьких напрямів: вступив до Політехнічного інституту, але хотів бути і співаком, і художником. Перемогла музика: дуже здібного хлопця посеред навчального року зарахували на теоретичний факультет музичного училища імені Глієра, незважаючи на цілковиту відсутність музичної грамоти.

Довелося наздоганяти освічених однокурсників, і Леопольд натхненно вчився. Шукав нагоди пограти на фортепіано – для цього приходив до училища вдосвіта; опанував теорію музики й диригування... І саме тут епізодичні дитячі враження від випадково почутих народних пісень переросли у велике захоплення на ціле життя.

Фольклорні експедиції для Леопольда Ященка почалися на останніх курсах училища Глієра, з 1947 року. І саме вони визначили його подальшу долю. Глибина і справжність народного світогляду вражали на кожному кроці. На все життя запам'ятав, як сільські жінки зверталися до нього: «Синку!». Як у повоєнному селі, бідному і згорьованому, люди не випускали з хати жодного перехожого, не пригостивши, чим Бог послав...

Після закінчення музичного училища у 1949 році Леопольд вступив до консерваторії, історико-теоретичний факультет якої закінчив у 1954-му. Далі було три роки аспірантури в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР.

Одружилися ми 1958 року. Тому передувало два роки постійного спілкування. На час нашого знайомства мені було дев'ятнадцять, а була молода й наївна дівчина з села – студентка філологічного факультету Київського універси-

тету, стихійно залюблена в усе народне й справжнє. Під впливом Леопольда ця любов стала усвідомленою і обґрунтованою, він розкривав мені нові обрії, давав новий, значно глибший погляд на давно відомі мені речі. І, звичайно, він – це завжди були пісні, пісні...

Я люблю згадувати, як на одному з наших перших побачень він заспівав мені щойно записаний світовий шедевр – купальську пісню з Харківщини «Кругом Мариноньки ходили дівоньки». Вона була як одкровення – і для нього, і для мене. Згодом її взяв до репертуару Український державний народний хор Григорія Верьовки – і поніс на цілий світ...

Ми були молоді – і зачаровані, її багатющою народною культурою. І зовсім не хотілося думати про те, що радянська система жорстоко карає людей за таку любов.

...Тим часом, закінчивши аспірантуру, Леопольд з 1957 року почав працювати в Інституті на посаді молодшого наукового, а з 1962 – старшого наукового співробітника. За ці роки захистив кандидатську дисертацію, опублікував десятки статей, основною тематикою яких була пісня в народному побуті. Побачили світ його книжки: дипломна робота «П. Д. Демутький. Нарис про життя та творчість» (1957); збірка пісень «Українські народні романси» (1961), монографія за кандидатською дисертацією «Українське народне багатоголосся» (1962), збірка «Буковинські народні пісні» (1963) – за матеріалами тогочасних експедицій; «Григорій Гурійович Верьовка» (1963).

А ще Леопольд був співупорядником без перебільшення епохального видання – збірника пісень «Українське народне багатоголосся» (1963), у якому були вміщені найяскравіші зразки, записані працівниками Інституту в перших технічно оснащених експедиціях. А вже бобінний магнітофон «Дніпро» з'явився в розпорядженні науковців лише з середини 1950-х років!

Реалізувався Ященко і як серйозний композитор: на початку 1960-х звучала по радіо його «Поема про Україну» для соліста, хору та оркестру.

І нам тоді здавалося, що все буде гаразд – наука йде вперед, власна творчість розвивається, діти ростуть... Але порядність і принципова громадянська позиція вивели Леопольда Ященка на тернисту дорогу, якою йшли «шістдесятники». У 1968 році його звільнили з роботи за підпис колективного листа на захист творчої інтелігенції, над якою відбувалися закриті суди. Рішення Вченої ради Інституту було таке: «Звільнити з посади наукового співробітника відділу фольклористики в зв'язку з закінченням терміну роботи, встановленого законодавством про конкурс». ▶

► Після звільнення неодноразово, аж до 1972 року, Леопольд звертався до Президії Академії Наук УРСР із проханнями повернути його, кандидата наук, принаймні на посаду лаборанта. На той час він провів соціологічне дослідження і зібрані відомості оформив у працю «Народна пісня в побуті», яка не була надрукована, бо в рецензії зазначили, що автор ігнорує пісенну радянську творчість і захоплюється етнографізмом.

А тим часом з легкої руки Івана Гончара – київського скульптора, художника, засновника знаменитого хатнього етнографічного музею – Леопольд захопився ідеєю відродження народних свят на теренах столиці. Так було започатковано хор «Гомін» – навесні, на Великдень 1969 року.

Ось як про цю подію писав Іван Гончар у своєму щоденнику.

«Радісний, справді великодний, теплий весняний день. Боже, скільки милих душі спогадів з глибокого золотого дитинства про це велике свято! Здавалося, то була вершина блаженства на землі. Воно запало так глибоко в душу, що й зараз ще випромінюється задушевним теплом і спонукує до життя, до дії для всього чогось безмежно рідного і милого серцю.

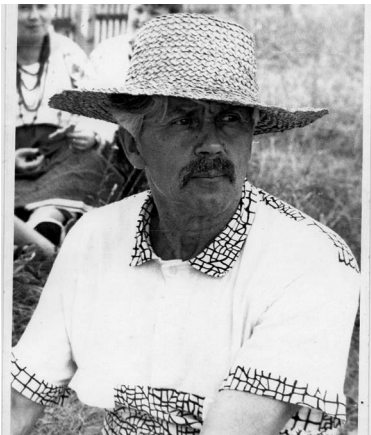
Ось у цей блаженний і повний спогадів день ми з Леопольдом Яценком розпочали відродження наших славних народних традицій – веснянок...

Зібралися до мене в хату молоді, а також і старшого віку чоловіки та жінки, а з хати пішли на схили (які ще були мало зелені) Славутича Дніпра, щоб тут, на цих Святых Горах, на виду у славного свідка історії нашої зробити перший і добрий почин у цей великий для наших предків весняний день. Хай ці Гори і наш Сивий Дніпро оживуть, як і в старовину, веселими піснями. Хай цей день буде благословенний для нас, аби він став історичним початком відродження наших славних традицій.

Прийшла молоді, і гори ожили. Залунала веснянка перша – «Ой не рости, кропе», за нею друга – «Розлилися води на чотири броди», за нею третя – і цілих десять веснянок проспівали. Молоді ожила, запалали радістю очі, засіяли радістю обличчя... Один по одному прибували парубки та дівчата.

На душі легко, весняно. Слава тобі, Господи, що початок вдалий. Хай благословенний буде цей Великодний день. Хай він принесе щастя і долю моїм вихованцям, діткам...»

Розмаїте товариство «Гомону» складалося з учасників стихійних колядницьких ватаг, які ходили по Києву ще від середини 1960-х років, небайдужих науковців, студентської молоді... І саме Яценко, з його самозреченою любов'ю до народної пісні і до людей, об'єднав це товариство довкола спільної справи.

За веснянками пішло купальське свято, потім стихійні співи на Дніпрових схилах, взимку – пам'ятне щедрування біля міської новорічної ялинки, де кількох хористів навіть було заарештовано на 15 діб. Усе це стало ще одним приводом для звинувачень – і, зрештою, для виключення Яценка зі Спілки композиторів, що було справжньою катастрофою для родини і змусило Леопольда остаточно перейти, як він сам казав, «від теорії до практики».

До 1971 року членство у Спілці давало можливість сям-так іще займатися науковою й творчою роботою. Результатами її стали книжка «Державна Заслужена капела бандуристів УРСР» (1970) і сценарій з піснями «Радуйся земле!» (1971).

У вересні 1971 р. на засіданні Президії Спілки композиторів УРСР було прийняте рішення про виключення Л.І. Яценка зі Спілки. За це тоді проголосували Ю. Знатоків, В. Гомоляка, О. Білаш, І. Драго, А. Філіпенко, Л. Колодуб, К. Домінчен. Протокол засідання зберіг усі виступи; наприклад, один із промовців, композитор Левко Колодуб сказав: «Ви займаєтесь демагогією, коли стверджуєте, що українська пісня в загоні, що ви здійснюєте «подвиг», використовуючи її. Ви наскрізь аполітичні, і ваша аполітичність свідчить про те, що ви не відповідаєте умовам нашого статуту. Тому я за те, щоб виключити вас із Спілки».

«Гомін» був фактично розігнаний 20 вересня 1971 року, хоч офіційно про це ніхто не заявляв. Того дня було скликано в палаці «Харчовик» збори колективу в присутності партійного керівництва. Л. Яценко та ще кілька хористів спробували захистити колектив і саме ідею етнографічного хору – але марно.

Утім, та сама Спілка композиторів і далі часом давала Яценкові мінімальну можливість заробляти на шматок хліба – надаючи періодично, з 1972 по 1976 роки такі посади: методист-організатор дитячого хору, завідувач дитячим сектором, керівник фольклорного ансамблю.

Маючи на руках двох дітей, хвору дружину – мене, ще й двох хворих пенсіонерок – мою матір та тітку Галину, які жили з нами, Леопольд змушений був не цурати-

ся будь-якої роботи – і з кожної його швидко звільняли «за власним бажанням».

Ось перелік цих робіт – за трудовою книжкою:

– Будинок композиторів України. Методист-організатор – 23.03.1972–16.09.1972, завідувач дитячим сектором – 16.09.1972–03.09.1973.

– Клуб Київського інституту народного господарства ім. Д.С. Коротченка. Керівник фольклорного ансамблю. 10.10.1975–30.04.1976.

– Київський технікум залізничного транспорту. Викладач естетики. 01.11.1976–22.06.1977 р.

– «Укрпромфурнітура» Барішівського заводу «Молнія». Малир 3-го розряду. 01.03.1978–01.02.1979 р.

– Радгосп «Рославичі» Васильківського р-ну Київської обл. Тесля будівельної бригади. 02.02.1979–10.12.1979 р.

– Українська Ордену Трудового Червоного прапора сільськогосподарська Академія. Керівник художньої самодіяльності. 18.12.1979–01.04.1980 р.

– Пансіонат «Жовтень» Київського терракурорту. Керівник художньої самодіяльності. 05.05.1980–01.10.1982 р.

– Технічне училище № 5. Керівник хорового гуртка. 01.10.1982–01.09.1984 р.

– Парк культури й відпочинку «Гідропарк». Керівник клубу народної хорової пісні. 19.09.1984–11.12.1984 р.

– Українська Ордену Трудового Червоного прапора сільськогосподарська Академія. Хормейстер ансамблю пісні й танцю «Колос». 12.12.1984–11.03.1985 р.

– Будинок культури «Київметробуд». Керівник народного хору. 16.03.1985–01.07.2011 р.

Працюючи на Барішівському заводі «Молнія» та в пансіонаті «Жовтень» (друга зміна), Леопольд повертався додому пізно вночі, чим завдавав великих хвилювань усій родині. Бо ж у пам'яті це було звіряче вбивство «націоналістки» – художниці Алли Горської...

На безробітті, у проміжках між звільненнями довелось йому працювати й з ремонтною бригадою – в Будинку культури в селі Краснопілка на Уманщині. На початку 1980-х розбирав фундаменти старих будинків на Подолі. Організував таку бригаду безхатченків, що ночували в завалах і знімали втому чаркою, Юлій Шелест – журналіст, науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії Наук УРСР. Були й ще підробітки на різних будовах. У ті часи на моє запитання: «Як тобі посади: методист-організатор дитячого хору, завідувач дитячим сектором, керівник фольклорного ансамблю?» Леопольд відповідав: «Ти пам'ятаєш твір Максима Горького «На дні»?.. Цілий день бачу муровану стіну, чую мат і як кран гуде».

Під час однієї з вимушених перерв поміж роботами Леопольда було заарештовано «за тунейдство». Допомогли друзі – тільки

завдяки втручання братів Платона та Георгія Майбород і Михайла Кречка Яценкові вдалося уникнути тривалого арешту. Були й обшуки, і наклепи, і психологічний тиск різного ґатунку...

Такі поневір'яння тривали тринадцять довгих років – і весь цей час Леопольд не полишав свою власну працю. Спостереження виливалися в наукові нотатки, а мистецькі враження – у власні пісні та обробки народних перлин. І все це йшло, як то кажуть, «у шухляду» – до кращих часів.

У 1983 році на громадських засадах Леопольд почав керувати фольклорним ансамблем працівників Музею народної архітектури та побуту України. Саме відтоді було покладено початок організації в Музеї свят за народним календарем (колядки, веснянки, свято Купала, жнива), що відбуваються й донині.

І тільки повіяло перебудовою – почав відроджуватися хор. З 1984 року збиралися в Гідропарку, а навесні 1985-го Леопольд довідався, що в будинку культури Київметробуду мають намір створити хоровий колектив. Він запропонував керівництву вже готовий гурт, який в офіційному статусі повернув собі давню назву – «Гомін».

У 1989 році на першому з'їзді Народного Руху України саме «Гомін» вперше після довгих десятиліть заборони заспівав у Києві гімн «Ще не вмерла Україна» і такі пісні як «Не пора», «Ой у лузі червона калина», «За Україну з вогнем завзяття», «Боже Великий, Єдиний».

Поступово робота набирала оберти, і Яценко поринав у неї дедалі більше. Протягом 1990-х років і до середини 2000-х у нього практично не бувало вихідних. Репетиції великого хору – двічі на тиждень, а ще три ансамблі, музики й недільні співи для всіх охочих. Усі вечори були зайняті, а вдень – виступи, концерти, поїздки Україною... Запрошували й за кордон, але Леопольд відмовлявся, не бажаючи розпоршувати зусилля: вважав, що «Гомін» найбільше потрібен в Україні.

Окрім того, протягом 1990-х років Яценко працював з хором учителів та учнів у київській середній школі № 186 – близько від нашого дому; це теж на громадських засадах. Вивчали календарно-обрядові та патріотичні пісні до шкільних свят.

1989-го року Леопольда Яценка було поновлено у Спілці композиторів України. 1993-го він став Лауреатом Державної премії України імені Тараса Шевченка. 2005-го року етнографічний хор «Гомін» отримав звання Народного...

Але ані постійна робота й контакти з людьми, ані слава й заслужене визнання нічого не змінили в його вдачі – він залишився таким, як був: безмежно залюбленим в Україну, її пісні, її природу.

Народившись у місті, Яценко мав велику любов до землі. Про-

тягом нашого спільного життя ми кілька разів переїздили, змінюючи квартиру – і на кожному новому місці Леопольд садив дерева у дворі, довкола будинку, по сусідніх вулицях – абрикоси, груші, яблуні... Не для себе – для людей. У вільний від роботи час – замість відпочинку – впорядковував дворича, виносив будівельне сміття, вирівнював доріжки – щоб усім було зручно й гарно. І сьогодні подвір'я нашого будинку приємно затінене абрикосами, які влітку обтрушують дітлахи з усієї околиці...

Десь від початку 2010-х років роботи в «Гомоні» стало менше. Перестав збиратися ансамбль автентичного співу «Радосинь» – багатьох учасників не стало. Чоловічий гурт «Козаки» працював паралельно на репетиціях великого хору. Музики вже приходили лише за потребою. І, хоч до останніх місяців свого життя Леопольд іще творив нові пісні та обробки, залучав нові записи, останні кілька років він присвятив упорядкуванню і опрацюванню своєї збірки.

Для цього з 2008 року – у 80-річному віці! – він опанував комп'ютер і переносить туди свою композиторську працю. Ним набрано близько тисячі партитур; редагування їх і переслуховування – це теж була творча лабораторія. Серед них є власні твори, є обробки народних пісень – складніші й простіші, є опрацьовані архівні записи, рекомендовані до подальшого вжитку. Під його керівництвом – і за його безпосередньою участю було створено сайт «Гомін – пісні України», де можна знайти у вільному доступі понад 800 найрізноманітніших пісень з нотами й звучанням – у перспективі їх має бути до двох тисяч.

Яценко любив цитувати слова видатного українського фольклориста Порфирія Демущького: «Хто співає – той щасливий!». Україна має бути щасливою – і Україна має співати.

Леопольд відійшов у вічність 2 квітня 2016 року. Етнографічний хор «Гомін», названий тепер його ім'ям, продовжує його справу; нині ним керує хормейстер, багаторічна помічниця і сподвижниця Леопольда Яценка – Валентина Дмитрівна Команчук. Під її керівництвом колектив нещодавно знову підтвердив своє звання Народного.

3 червня цього року вперше відбувся Всеукраїнський відкритий фестиваль-конкурс хорових колективів імені Леопольда Яценка – в Національному музеї народної архітектури та побуту України. Усі охочі мали нагоду послухати й проспівати гуртом, задля світлої пам'яті Леопольда Яценка і задля того, щоб українська пісня жила, поки світ стоятиме.

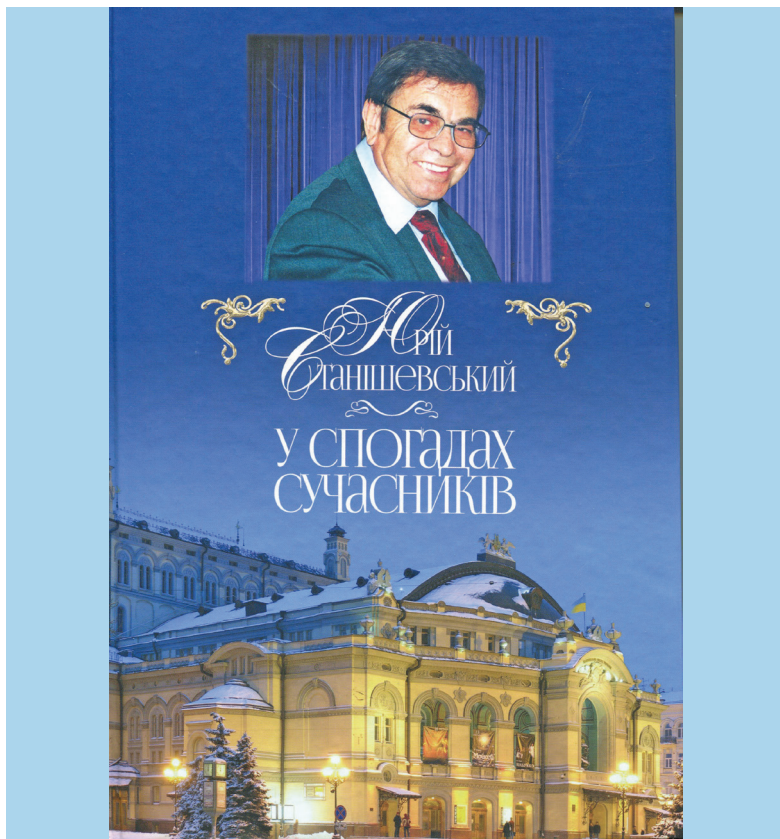
Бо хто співає – той щасливий!

ЛИЦАР УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРОЗНАВСТВА

У видавництві «Музична Україна» (Київ, 2016 р.) вийшла друком книга «Юрій Станішевський у спогадах сучасників» до 80-річчя від дня народження видатного українського вченого, доктора мистецтвознавства, професора, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України, заслуженого діяча мистецтв України, засновника нового напрямку в українському театрознавстві – національної наукової школи музичного театру, автора тридцяти монографій і понад тисячі публікацій в українській і світовій пресі.

Юрій Олександрович Станішевський (1936–2009) закінчив філологічний факультет Харківського університету ім. В. Каразіна (1960 р.), за спеціальністю українська філологія. У 1963-му, завершуючи аспірантуру Московського державного інституту театрального мистецтва (сьогодні Російська академія театрального мистецтва), достроково блискуче захистив кандидатську дисертацію на тему: «Український балетний театр». У 1964 році М. Т. Рильський запросив його працювати науковим співробітником Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук. А 1973 року, захистивши докторську дисертацію «Режисура і балетмейстерське мистецтво в українському музичному театрі», очолив відділ театрознавства Інституту. Під науковим керівництвом Ю. Станішевського були видані ґрунтовні колективні монографії. Ціла когорта його учнів, захистивши наукові ступені кандидатів і докторів мистецтвознавства, очолили провідні галузі культури і мистецтва, навчальні заклади й творчі колективи України.

Коло наукових інтересів ученого – дослідження історії та сучасних проблем українського музичного (опера, балет, оперета) і драматичного театрів. Про багатогранність його творчих уподобань свідчить бібліографічний покажчик праць Юрія Олександровича, що містить і його монографії, зокрема «Український радянський балет» (1963), «Обрії музичного театру: опера, балет, оперета на сучасній українській сцені» (1968), «Барви української оперети» (1970), «Дмитро Гнатюк» (1991), «Національна опера України. Історія і сучасність» (2002), «Балетний театр України. 225 років історії» (2003), «Українець Серж Лифар – зірка світового балету» (2009). Юрій Станішевський був ініціатором, автором концепції і художнім керівником

першого в Україні Міжнародного конкурсу артистів балету і хореографів імені Сержа Лифаря (1994) і першого міжнародного юнацького конкурсу класичного танцю «Фуете» в «Артеку» (1998), Міжнародних фестивалів «Серж Лифар де ля данс» (1995), «Діти і зірки світового балету» та багатьох інших оперно-балетних проєктів. Юрій Олександрович був також засновником і одним з організаторів Української академії танцю ім. Сержа Лифаря (сьогодні Київська муніципальна академія танцю ім. Сержа Лифаря), ректором якої він залишався до останніх днів життя.

Автором і упорядником книги спогадів про Юрія Олександровича стала його дружина Тетяна Олексіївна Швачко, яка у творчому тандемі працювала з ним майже 45 років... «Одні називали його ерудитом із блискучою пам'яттю. Інші відзначали його безмежну доброту, треті – почуття гумору, самоіронію... Для мене він був усім – прекрасним чоловіком, вірним, щирим другом, порадиником, люблячим батьком, сином, братом, доброю людиною (навіть дещо довірливою дорослою дитиною) із неймовірною працездатністю. Він міг працювати у будь-яких умовах і повсякчас – зранку, ввечері, вночі. Це була людина, яка цілком присвятила себе професії, любила те, чим займалася, – музику, поезію, літературу, драматичний театр, оперу, балет, оперету, циркове мистецтво, а головне – їхніх творців: артистів, співаків, танцюристів, режисерів, балетмейстерів,

диригентів, композиторів...» Запам'ятаймо ці рядки її спогадів!

Відомий український музикознавець Тетяна Швачко доклала багато зусиль, щоб зібрати унікальну бібліографію вченого, який ніколи не переймався її «систематизацією». У книзі багато рідкісних фотографій, зроблених нею в різні роки. Її ім'я добре відоме в музичних колах України, вона понад 40 років самовіддано працювала завідувачкою відділу музичного театру і виконавства, відповідальним секретарем, а потім головним редактором журналу «Музика». Т. Швачко автор кількох монографій, зокрема «Марія Литвиненко-Вольгемут» (1972), «Євгенія Мірошниченко» (2011), була співавтором останньої книги Юрія Станішевського «Національна опера України» (2001–2011), а також науковим редактором та упорядником фотоматеріалів до фундаментальних монографій Юрія Олександровича.

Книга «Юрій Станішевський у спогадах сучасників» має чотири розділи: «Творча особистість. Спогади сестри і дружини», «Епоха музичного театру України» та «Першовідкривач історії українського балету», в яких майстри мистецтв – режисери, диригенти, співаки, балетмейстери, артисти балету з вдячністю згадують про творчу співпрацю, допомогу влучними порадами, підтримку в їхніх сміливих пошуках. У розділі «Вчитель на все життя» його учні розповідають про неординарну особистість вченого,

його феноменальну пам'ять, безмежну доброту, почуття гумору й неймовірну працездатність.

Окрім монографій, статей у наукових збірниках, щорічниках, альманахах, енциклопедіях, журналах, газетах, часто виступав з доповідями на міжнародних конференціях, симпозиумах з питань історії і сучасних проблем розвитку музичного і драматичного театрів, читав лекції у вищих мистецьких навчальних закладах в Україні і за кордоном. У розділі «Бібліографічний покажчик праць Ю. Станішевського» читачі знайдуть список друкованих матеріалів вченого, його виступів, доповідей, радіо і телевізійних передач, а також рецензії на його книжки.

Презентація видання відбулася у публічній бібліотеці ім. Лесі Українки, у відомому для киян і гостей столиці відділі літератури з питань мистецтв. Ю. Станішевський багато років вивчав тут науково-творчу літературу та різні матеріали. Разом з директором відділу бібліотеки, заслуженим діячем мистецтв України Л. С. Криворучком проводили наукові конференції, презентації нових видань самого Юрія Олександровича. Професійний авторитет працівників відділу та його керівника спонукали Ю. Станішевського передати саме цій бібліотеці унікальну колекцію славетного танцівника і хореографа, киянина Сержа Лифаря (1904–1986). Вдова митця графиня Лілан Алефельд передала Києву 817 одиниць зберігання, і це лише невеличка частина бібліотеки, яку він збирав упродовж усього життя.

Зі вступним словом до присутніх звернувся Леонід Криворучко, розповів про книжкову виставку, присвячену 80-річчю Юрія Станішевського. Пам'ятним для всіх присутніх став виступ Тетяни Олексіївни. Думаю, що проявом святої пам'яті про Юрія Олександровича була б хоч фрагментарна публікація її спогадів в газеті «Культура і життя». Виступили Володимир Лукашев – народний артист України, професор, Іван Гамкало – народний артист України, член-кореспондент Національної академії мистецтв України. Думками про свого вчителя поділилися також його учні – Андрій Тулянець, кандидат мистецтвознавства (Дніпро), Сергій Гордєєв, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор (Харків). На зустрічі були відомі діячі мистецтв України, науковці, працівники Міністерства культури України, керівники навчальних закладів, театрознавці, музикознавці, журналісти, а також викладачі та студенти Української академії танцю ім. Сержа Лифаря,

на чолі з її директором, учнем Юрія Олександровича Андрієм Лягушенком – заслуженим діячем мистецтв України, кандидатом мистецтвознавства, професором.

Я запропонував присутнім провести науково-творчу конференцію, присвячену діяльності Юрія Олександровича Станішевського – видатного українського театрознавця світового виміру, на тему: «Український театр як синтез мистецтв». Ще в 1971 році в журналі «Український театр», № 4, він сміливо стверджував у статті: «Музично-драматичний театр: традиції і сучасність»: «Музично-драматичний – це досить конкретне визначення самої природи українського театрального мистецтва. <...> Відродження музично-драматичної природи національного театру, наполегливе утвердження сценічного мистецтва як мистецтва синтетичного, щире бажання використати всі барви його образно-виражальної палітри для створення сучасних вистав». На мою думку, ним була дійсно запропонована концепція українського театру як складової національної культури. В останній своїй статті «Оперна режисура Леся Курбаса» (2009, № 1) визначив: «Режисерське мистецтво Леся Курбаса – це безперервний пошук в усіх напрямках, стилях і жанрах сценічної культури, виховання універсальних режисерів-постановників, які однаково вільно й упевнено почували себе в драмі, були творцями і фундаторами національних оперно-балетних і опереткових колективів. Сам Лесь Курбас стояв біля джерел українського національного оперного театру, виявляючи глибоке розуміння його естетичної природи, традицій і самотнього художнього досвіду корифеїв, які в кращих постановках М. Кропивницького, М. Старицького і М. Садовського виявили себе першокласними музичними режисерами-постановниками».

Сподіваємося, що мистецькі вищі, науковці Національної академії мистецтв України, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук України, лідери українського театрального мистецтва посприятимуть проведенню цього науково-мистецького зібрання, яке допоможе насамперед якісному навчанню, дослідницьким пошукам фахівців, з метою усвідомлення сценічної взаємодії музичного і драматичного театрів України.

Микола ЛИННИК,
заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства,
учень Ю. О. Станішевського

Липень ознаменувався відкриттям у Національному музеї історії України виставки, що розкрила історію Української повстанської армії під незвичним кутом. Приурочена до 111-ї річниці від дня народження Романа Шухевича.

Сергій БАХІН

Відкривали за участі майже сотні відвідувачів музею, найбільше було молоді. Перед зібранням виступив Микола Процюк – син Василя Процюка («Кропиви») – начальника штабу УПА-Південь. Василь був одним із небагатьох вояків, який отримав два Золоті хрести – «За бойові заслуги І кляси». І обидва були представлені на виставці – разом з наказами керівництва УПА про нагородження. Втім, на виставці чимало й інших раритетів.

Цю виставку планувалося зорбити ще торік, але тоді не вистачило фінансів. Цього року кошти з'явилися, тож вдалося реалізувати торішній задум. Оформлення експозиція у стилі повстанських криївок, мов із дерев'яних дощечок. Тематично складається з шести блоків, присвячених керівництву УПА, її організаційній структурі, пропагандистській діяльності, особливостям побуту підпільників, закордонним рейдам УПА, підсумкам діяльності українського визвольного руху 1940–50-х рр.

Знаходиться на третьому поверсі й займає порівняно невелику

БОРЦІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ

площу. Розрахована, насамперед, на молоде покоління, яке мало обізнане з тим часом. Працюватиме, як мінімум, до вересня, аби й школярі могли завітати сюди на перегляд.

Серед експонатів був унікальний прапор українських націоналістів, захоплений радянськими партизанами. Утім, для огляду був виставлений лише до 16 липня. Короткий період експонування пояснюється особливими умовами зберігання, яких потребує експонат, що пройшов чимало випробувань і потребує особливо дбайливого до себе ставлення.

У часи Другої світової війни він був захоплений радянськими партизанами у бою з оунівським підпіллям на Хмельниччині. Прапор потрапив до запасників

Національного музею, де лише в 1979 році його було вперше зареєстровано та описано. У книзі надходжень зазначалося, що цей прапор захопили партизани Кам'янець-Подільського з'єднання в бою з «українсько-німецькими націоналістами» в 1943 чи 1944 році. Знову він був віднайдений науковцями музею лише 2015-го. Унікальним прапор є через те, що таких знамен в Україні майже не збереглося, адже їх свого часу активно знищували радянські спецслужби та партійці. Цьому ж екземпляру дивом вдалося вціліти.

Серед інших експонатів можна виділити печатку, виготовлену художником-повстанцем Нілом Хасевичем. Ніл став найвідомішим митцем часів УПА. Він ви-

робляв листівки, печатки, бофони, що були певним заміником грошей. Попри свою інвалідність, перебував довгий час у криївці, викликаючи скаженість в чекістів. Врешті органам НКВС вдалося вислідити повстанську криївку на Рівненщині й закидати її гранатами. До речі, організатор вбивства полковник КГБ Борис Скляр до останнього часу жив у Рівному, не визнаючи своєї провини. І помер на 95-році життя в обласному центрі.

На виставці представлені й кілька видів бофонів, які викувувалися цивільним населенням, щоб допомагати повстанцям матеріально. Щоправда, представлені бофони розроблені не Хасевичем, зізнався куратор виставки Олександр Іщук. Серед іншої друкованої продукції демонструються оригінальні повстанські листівки та пропагандистські видання 1940–50-х рр., серед яких є відозви до поневолених народів СРСР, які друкували іншими мовами. Можна побачити звернення до румунів, білорусів, поляків і навіть азербайджанців...

Більш того, під час презентації для відвідувачів видрукували листівки того часу, які можна було забрати із собою. Зокрема, присягу вояків УПА, звернення до робітників, вчителів, юнацтва, українців, роз'яснення, що таке колгоспи.

Представлена на виставці зброя, якою воювали повстанці; зокрема, автомати ППШ. Демонструється і віднайдений у 2015 році бідон-сейф, в якому зберігався повстанський архів. Цікавими для перегляду є нарукавні пов'язки ОУН, як синьожовті, так і жовто-блакитні; речі упівців – в'язнів ГУЛАГу: листи, щоденники, світлини, документи, рушники, вишиті українками на засланні. Чимало місця займає стенд з оригіналами різноманітних світлин з повстанцями, зокрема, відзначеннями народних свят. Як правило, під час Різдва і Великодня, упівці завжди збиралися разом і намагалися притримуватися традицій цих днів.

На одному зі стендів розповідається про рейди УПА – до сусідів румунів, білорусів. Але найвідоміший був, за словами Іщука, із Закерзоння (що опинилося під Польщею) – до німецької Баварії (через Чехословаччину і Австрію). Дісталися туди майже без втрат – завдяки тому що вдало розділилися, розповів Іщук. Згодом учасники рейду роз'їхалися світом – до Америки, Великої Британії, Австралії... Завдяки їм та їхнім спогадам вдалося зберегти чимало відомостей про Українську Повстанську Армію.

Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

ОГОЛОШЕННЯ

Міністерство культури України відповідно до Закону України «Про культуру» оголошує конкурс на посаду генерального директора-художнього керівника Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г.І. Майбороди (далі – Капела)

(бульвар Т. Шевченка, 50–52, м. Київ, 01032)

1. Строк приймання документів на участь у конкурсі

Документи на участь у конкурсі приймаються з 16.07.2018 року по 14.08.2018 року включно.

2. Початок формування конкурсної комісії

Міністерство культури України (далі – орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 16.07.2018 року.

3. Умови проведення конкурсу

Обов'язковою умовою проведення конкурсної процедури є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадські мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час проведення співбесіди з кандидатами, під час якої публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку Капели на один і п'ять років.

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

– визнані в установленому порядку недієздатними або їх дієздатність обмежена;

– мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку

протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;

– є близькими особами або членом сім'ї керівників органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

– заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

– автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

– копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;

– два рекомендаційні листи довільної форми;

– мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи надсилаються на пошту та електронну адресу (pyndukivska.u@gmail.com):

вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601, відповідальна особа – Пиндиківська Юлія Ігорівна, контактний телефон: (044) 234–39–93, електронна адреса: pyndukivska.u@gmail.com з позначкою «документи на конкурс «Капела бандуристів»».

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити його професійні чи моральні якості.

Відповідальність за достовірність поданої ін-

формації несе кандидат.

Публічні презентації проектів програм розвитку Капели на один і п'ять років кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії.

Проект програми розвитку закладу культури на один рік має містити:*

– загальні положення;

– аналіз поточного стану діяльності закладу культури з визначенням нагальних проблем, на розв'язання яких направлена програма;

– мета та першочергові завдання програми;

– детальний план розвитку закладу культури на один рік, в т.ч. пропозиції щодо виконання закладом культури результативних показників фінансово-господарської діяльності та їх поліпшення у порівнянні з попереднім роком;

– фінансове забезпечення програми;

– очікувані результати виконання програми.

Проект програми розвитку закладу культури на п'ять років має містити:*

– загальні положення;

– аналіз поточного стану діяльності закладу культури, визначення проблем, на розв'язання яких направлена програма;

– визначення мети та завдань програми;

– фінансове забезпечення програми, в т.ч. пропозиції щодо залучення інвестицій для розвитку закладу культури та щодо очікуваної динаміки поліпшення результативних показників фінансово-господарської діяльності закладу культури тощо;

– обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, з аналізом можливих ризиків, з визначенням обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми;

– перспективи розвитку закладу культури, підвищення його конкурентоспроможності;

– очікувані результати виконання програми.

Також проект програми розвитку закладу культури на п'ять років може містити:

– план реформування закладу культури;

– шляхи інтеграції закладу культури в світовий культурний простір;

– додатки

*На розсуд кандидата розділи програм розвитку закладу культури можуть змінюватися або доповнюватися.

4. Строки проведення конкурсу

Конкурсний добір починається 16.07.2018 року та закінчується не пізніше 15.09.2018 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі

Кваліфікаційні вимоги:

– вища освіта;

– стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;

– володіння державною мовою;

– досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності не менше трьох років;

– здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

З інформацією, що стосується умов праці, відомості про матеріально-технічну базу Капели, фінансову звітність за попередній бюджетний період Капели можливо ознайомитися на офіційному сайті Мінкультури (рубрика «вакансії»).

Володимир КОРНІЙЧУК

200-літтю з дня народження
Пророка України присвячую

Все життя – наближаюся до Шевченка,
щоби осягти його велич, дух і могуть таланту.
Та... ніяк не дійду.

І коли те станеться – хтозна.

У перший день Різдва Христового
року дві тисячі чотирнадцятого

***

На ній блаженний
плюшевий сачок, картата сукня-
на хустка,
що грубо вкутує голівку;
вичовгані,
аж скоцюрблені кирзаци
навилит проишиті дірами...
То, чоловіче, йде наша квота,
ще не зміцніла, але незалежна
Україна в образі сухорлявої,
невеличкої на зріст жіночки,
котра ще й прикульгує на ліву,
згинаючись у попереку.

***

Пам'ятаю, якось запросили мене
на бенкет високоповажних осіб.
Увійшов і... ахнув від
різнобарв'я розкішного
довжележного столу,
на якому рясніли вишукані
страви, дорогі напої,
східні екзотичні фрукти.
І враз перед очима постала
картина, яку нещодавно бачив
на Хрещатику: навколішках
на асфальті, в пілюзі,
у подертій куфайчині,
картатій грубій хустці,
в стоптаних чунях
стояла сільська жінка
і просила милостині,
бажаючи перехожим від
себе і Господа здоров'я,
щастя і радості їм та їхнім
родинам...
І подумалось мені:
сюди б, за оцей стіл,
оту нещасну жіночку,
яка все знесла на своїх плечах –
і війни, і голодовки, і репресії,
і відбудови, і перебудови,
а тепер стоїть навколішках
посеред Хрещатики,
наче посеред світу,
і просить... милостині.

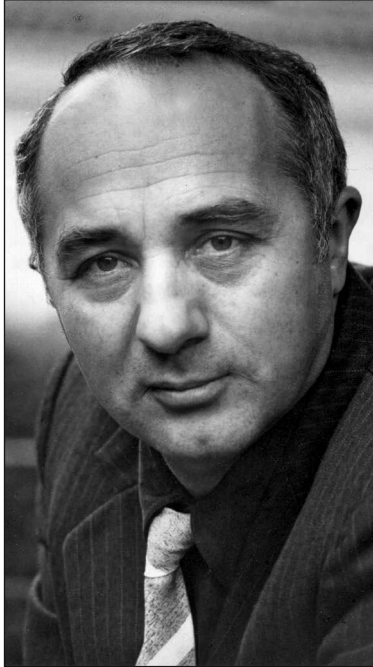
БІЛЯ ПАМ'ЯТНИКА БАТЬКУ, ЗВЕДЕНОГО З ЛІТЕР МАРМУРОВИХ

Бувало, батько прийде з роботи –
а він шоферував і воював у другу
світову –
натомлений і засмучений, аж
темний.
І, вечеряючи, інколи так важко зі-
тхне,
що аж душу мені тим зітханням
перевертав.
А я все думав: і чого ж так важко?
Та коли мені вже й самому за
п'ятдесят,
я так добре розумію батька...

Я РОДОМ – З ГОЛОДОМОРУ...

Туга сина по матері
Оце дивлюсь
на жовтаву світлину,

СХОДЖЕННЯ ДО ГЕНІЯ

**Володимир Петрович Кор-
нійчук** – український письмен-
ник, театральний критик, журна-
ліст, хореограф, музикознавець.
З січня 2016 – головний редактор
журналу «Музика».

Закінчив хореографічний фа-
культет Київського коледжу куль-
тури і мистецтв, Київський інсти-
тут театрального мистецтва (1973);
викладачі Л. Білецька, І. Волошин)
та аспірантуру при ІМФЕ АН УРСР
(Київ, 1980; кер. Ю. Станішевський).

Працював редактором Держте-
лерадіокомпанії України (1973–76);
старшим редактором відділу літе-
ратури журналу «Україна» (1982–87);
літературним редактором видавни-
цтва «Музична Україна» (1988–91).

1993–2014 – головний редак-
тор «Української музичної газети»
(один з ініціаторів відновлення),
водночас від 1995–1-й заступник
головного редактора альманаху

«Україна музична» (усі – Київ), ві-
це-президент Асоціації діячів хо-
реографічного мистецтва з пи-
тань преси, керівник прес-центру
Київської муніципальної академії
танцю.

Член НСЖУ (1985), НСПУ (1997), На-
ціональної всеукраїнської музичної
спілки, НСТДУ, Національної хорео-
графічної спілки України. Член прав-
ління Українського фонду культури,
Черкаського земляцтва «Шевченків
край» у м. Києві. Почесний громадя-
нин м. Вишневого.

Автор численних прозових і по-
етичних публікацій, театрознав-
чих, музикознавчих і хореографіч-
них аналітичних статей, рецензій,
творчих портретів, есе, інтерв'ю,
репортажів, надрукованих у ві-
тчизняній і зарубіжній періодиці.
Автор шести публіцистичних книг
та чотирьох збірок художньої літе-
ратури.

подумай, відпочинь:
час і без того швидко біжить...
Почасті, і прудкіше коня.
Хоча, це збагнеш –
лиш під кінець життя.

ВЕРЛІБРИ, ЩО РОЗВИХРЕНІ КОНІ

Триптих
Року Синього Коня присвячую

Волю завжди писати
вільні вірші –
у полі чистім,
у полі дикім,
де лиш вітер, коні і я...
Де вороні мої – нестримні,
де вітер буйний, рвійний,
схожий на торнадовий вихор.
Де літери мої – антимирно
шикуються в рими.
Де верлібри мої схожі
на океанські дев'ятибальні хвилі.
Де огирі – геть розвихрені
супроти блискавки й зливи.
Де рядки мої стають дибки,
протестуючи римах.
Іде коні мої, вороні,
в іржанні лютім,
ртутно й прудко –
переймають вітер.
Де душа моя
тужавіє, пружно, –
у полі чистім,
у полі дикім...

17 листопада 2013 р.

ПОБРАТИМ ПО ПЕРУ ПОСЛАННЯ МОЄ НЕОМЕЛОДІЙНЕ

Мелодія перша

Браття мої во письмі!
Знаю віддавна,
чую серцем,
що до чистого пергаменту
слід наближатися обережно,
як до дійства
Святого
чи сповіді Господньої

Мелодія друга

І ще й з білим
Лебединим Пером,
і совістю білою,

і чистими руками,
і з помислами світлими,
бірюзово-смагадовими, глибокими,
і з Цілющим Духмяним Словом

Мелодія третя

Отоді, лишень,
браття мої во письмі,
вам виіскриться,
вибрунькується
і вималюється –
Слово Пречисте,
схоже
на мелодійного
Білого Лебедя

7 червня 2009 р.

СПОВІДЬ ІМПРЕСІОНІСТА

Так,
я сповідую імпресію миті,
як молитву:
в Мелосі, Слові
й Кольорі.
І гордий тим!
Хоча, можливо,
це нині й не модно,
але мені чомусь
у цій гольфстрімній течії –
і затишно, і тепло,
і... гармонійно.

P. S. Літери оці, різнобарвні, змальовано
о третій годині ночі – при місячній
сйаві, у місяці серпні, дня сьомого,
у передчутті року Синього Коня

ГРА СЛІВ АБО НАНИЗУВАННЯ КОЛЬОРОВОГО БІСЕРУ

на прозору павутинку
Часом, видається мені,
що я чоловік – давній
на світі цьому сивому
сную...
Може, старий,
може, молодий,
а може,
чоловік я – вчораїшній
у дні сьогоднішньому сную?..
Та інколи
видається мені,
що я чоловік – новий
у світі давньому
сную...

А поінколи
видається мені,
що я, ніби дитина,
котра вперше – бачить світ.
... Суетний.

2013 р.

СИЗИ КОНІ В ЯБЛУКАХ БІЛИХ

Космічна акварель

Побратиму по перу
Віктору Женченку, який родом
з полтавської Оболоні,
і котрий обожнює коней в
яблуках білих, – присвячую

I

Ці коні, мій друже, – ніколи
не стоять на припоні:
ці коні – завжди в погоні
за літами нашими юними...

II

Ці коні – не стриножені,
не загороджені, не загнуздані
вездечками срібними,
краденими, циганськими,
а... лише стривожені
іржанням вранішнім, буйним:
ці коні – заворожені, зачакловані
бажанням нашим одним –
завжди бути в погоні...

III

Ось і нині,
в сутінках ночі,
наслились мені, ці коні,
в яблуках білих,
що несуть нас, друже,
у юність твою і мою:
до Оболоні, до Цибулева –
у села наші далекі-близькі,
в юність сизо-голубу.
Несуть до батьків-матерів
наших премудрих
і до славних молодух...

IV

Ох же ж ці коні
в яблуках білих!
Ох і сизо ж голубі!
А чи попелясто-димчасті,
що залиті місячним сйавом – всу-
ціль,
і які вигулювались посеред ночі
в небі глибокім, зірчато-окастім:
в едемських садах гуляли-хмеліли,
у Єви й Адама були-гостювали...
А діва отая, звабливая,
взяла, та й струсила
на гриви коней наших
яблука сизо-голубі,
яблука райські...
І від того наші коні, друже,
вкрились яблуками дивними –
неземними, космічними: геть –
від грив – до копит,
від грудей і до круп...

V

Ось і зараз, відчуваю, друже, –
одірвались наші коні від землі,
і несуть нас із тобою, галопом, –
в небеса:
у бричці мідно-кованій...
І вже не бачать, і не чують
під собою землі,
бо – такі вони, наші коні,
в яблуках білих,
бо – ніколи не стоять на припоні,
а завжди – в погоні...

P. S. Написано напередодні дві тисячі
чотирнадцятого – року
Синього Коня у місті Вишньому
Володимиром Корнійчуком

Рубрику «Мить поезії» веде
Василь КЛІЧАК. E-mail: vc-prosvita@ukr.net

Її творчість наснажує науковців і вчителів, поетів і художників на нові й нові твори. Її життєва позиція в ті переломні часи відродження української державності та її просвітянська діяльність на теренах зросійщеного півдня України наснажували творчу молодь на створення просвітницьких молодіжних і дитячих студій, клубів і громадських організацій.

Це про неї відомий український літературознавець Лада Федоровська писала: «Вона живе поезією у кожному мить свого існування. Це її постійний внутрішній стан – дослухатися до поетичного звучання світу...» Уже 20 років поспіль літературний світ соборної України сумує за втраченою можливістю спілкуватися з розумною, духовно збагаченою письменницею Валентиною Наумиць, світлій пам'яті якої присвячують поезії. Відома українська поетеса Валентина Нижегородко порівнювала її з образом «Лебідки» і так її охарактеризувала: «Тендітна станом та духом незламна, добро засівала, плекала красу...». А заслужений діяч мистецтв України, видатний український поет Микола Братан у своєму творі «Пам'яті Валентини» писав:

*Сприймаючи поезію, як чудо,
Воля прислужитися йому.
Тож стільки і продумано, й відчутю.
Не кожному дано було збагнути,
Яким потрібно грансловом
бути,*

У світло перетворюючи тьму.
Саме Микола Іванович Братан звернув увагу на неймовірно великий творчий потенціал хворобливої тендітної жінки, що постраждала від аварії на Чорнобильській АЕС. Тому й наполягав на необхідності друкувати її поезії в літературних альманахах і в поетичних збірниках.

Народилася Валентина Іванівна Наумиць 8 січня 1942 року на Житомирщині в с. Зубівщина Коростенського району в багатодітній родині. Закінчила Малозубівщанську середню школу в 1959 році. Своє навчання в кооперативному технікумі у Чернівцях закінчила з відзнакою у 1962 році. З 1962 по 1967 рік – студентка Львівського торговельно-економічного інституту.

У квітні 1967 року Валентина Іванівна виходить заміж за студента Львівського медичного інституту Василя Панасовича Наумиць, а після закінчення вишів родина Наумиць за розподіленням їде працювати в місто Ленінабад (нині Худженд) Таджикиської РСР. Там Валентина Іванівна працювала старшим інженер-економістом Ленінабадського шовкового комбінату.

У 1969 році народила сина Владислава, а в 1971-му – сина Віталія. Після других пологів стан здоров'я Валентини Іванівни значно погіршився – з'явилася задишка при незначному фізичному навантаженні. Консиліум

Її творчість наснажує

лікарів порекомендував змінити клімат і повернутися в Україну. Тож у червні 1972 року сім'я Наумиць повертається до міста Коростень Житомирської області. У клініці академіка М. М. Амосова виявлено складну ваду серця. На той час методик хірургічного лікування цієї хвороби в нашій державі не було. Довелося лікуватися у кількох кардіологічних клініках Києва та Коростеня. Попри хворобу, Валентина Іванівна працювала економістом Коростенської міської лікарні, виховувала синів. Старший з них закінчив Національний медичний університет імені академіка Богомольця, а молодший – Новоросійську морську академію.

Перші проби пера відбулися саме на Житомирщині. Друку у Коростенській районній та Житомирській обласній газетах відкривав для Валентини Іванівни новий незвіданий світ літературної творчості. Проте катастрофа на Чорнобильській АЕС поклала край перебуванню родини Наумиць на Житомирщині. Встановлення лікарською комісією 2-ї, а пізніше й 1-ї групи інвалідності для Валентини Іванівни Наумиць як постраждалої від аварії на Чорнобильській АЕС змусило родину переїхати на терени смаглявої Таврії, де на повну силу почав розкриватися надзвичайний літературний хист пані Валентини.

Микола Іванович Братан сприяв друкові в Херсонському видавництві «Просвіта» перших поетичних збірок Валентини Наумиць. Він був її першим редактором і рецензентом. Перша збірка поезій Валентини Наумиць «Є життя – лиш одне, без повтору...», яка вийшла друком у Херсонському видавництві «Просвіта» вже далекого 1993 року, засвідчила появу на обрії літературної Херсонщини поетки, мовно збагаченої і надзвичайно цікавої своєю оригінальною системою образів. Після виходу першої поетичної збірки Валентина Наумиць відчувала і радість літературних перемог, і задрість літературних ворогів, які вже на початках літературної

кар'єри Валентини Іванівни намагалися їй ставити перепони. Про це Микола Братан писав так: *Когось у вірші наголос коробив,
Хтось розділових знаків не уздрів.*

*Вона ж, тяжку долаючи хворобу,
Зневаживши душебогу злобу,
Уперекір проречистому снобу
Творила свій неповторимий спів.*

А Ізабела Плоткіна у статті «Є земля, що покличе, як мати» в газеті «Надніпрянська правда» за 23 квітня 1994 року стверджувала: «Вірші емоційні, щирі. Приваблює багата мовна палітра. Тематика та образна система книжки – свідчення високого духовного виміру, зацікавленості історичними, релігійними та міфологічними сюжетами. Мова свіжа, метафорична».

З виходом у 1996 році другої поетичної збірки Валентини Наумиць «Голос журби» на літературному олімпі Херсонщини з'явилося ще більше поціновувачів таланту письменниці. У газеті «Надніпрянська правда» за 17 серпня 1996 року знаний український літературний критик Лада Федоровська зазначала: «Напруженість морально-психологічного пошуку, серйозність роздумів про життя, що переростають у природну, вистраждану філософічність, свідчать, що творчий потенціал поетеси аж ніяк не вичерпаний – недарма обласна письменницька організація проголосувала за прийняття В. Наумиць у члени Спілки письменників України. А читачі, які вже встигли полюбити її слово за зболену щирість і глибину, чекають нових зустрічей з творами. Микола Братан у післямові до цієї книги писав: «У порівнянні з першою книжкою «Є життя – лиш одне, без повтору...» ця друга, безперечно, вагоміша, колоритніша, зріліша. Валентина Наумиць на наших очах виростила в поета, на повний голос промовляючи і як громадянин нової незалежної України, чияю дочкою себе почувала й відчуває нині і прісно. Маємо надію, що скаже вона по-своєму, у притаманному лиш їй стилі...». І Валентина Наумиць своїх шанувальників не розчарувала. У тому самому 1996 році в Херсонському видавництві «Просвіта» побачила світ і її третя збірка «Пісня волі над сивим Дніпром». Тоді ж у Херсонському просвітянському видавництві «Чиста криниця» виходить і перша збірка віршів для малят Валентини Наумиць «Ой, сердитий наш гусак». У 1997 році в Херсонському видавництві «Штрих» виходить друком наступна збірка поезій Валентини Наумиць «Мелодія долини голубої», у Херсонському видавництві «Просвіта» – збірка поезій «Срібні луни». Того самого року в просвітянському видавництві «Чиста криниця» виходить дві поетичні збірки Валентини Наумиць «Подих струни» та «До калини на запро-

сину», а в Херсонському видавництві «Айлант» побачила світ друга збірка віршів для малят «Абетка». Вона активно друкується в газетах «Надніпрянська правда» та «Ленінський прапор», її твори також з'явилися і в Херсонському літературно-мистецькому альманасі «Степ» та Канадському літературному журналі «Промінь». Їм'я талановитої поетеси Валентини Наумиць не сходить з уст учителів, викладачів та бібліотекарів області.

Книги Валентини Наумиць несли величезну життєдайну енергетику, яка наснажує того, хто прочитав, творити добре й вічне. Вона щоденно працювала над самовдосконаленням, і це відчувалося в кожній наступній збірці. Вона працювала зі словом, пам'ятаючи слова Івана Франка: «Поет – це вічний учень». Її авторські неологізми – «іскриння», «ізвідалія», «небовісі», «птахононько», «перехлюп», «синьоптах», «хватай», «жигаво-жаливо», «вихриці», «синьоводи» та інші – збагатили українську мову.

Пейзажна лірика поетеси перегукується із залюбленими в український степ поезіями Миколи Чернявського та Євгена Маланюка. Її творам притаманні мелодизм Володимира Сосюри, бунтарство Івана Драча та Миколи Братана, символізм образно-інтонаційних пошуків Миколи Вороного та різноманітність почуттів Пантелеймона Куліша. Коли «витихають голоси у легкій плетиві краси», пані Валентина серцем вдвляється в «німі незглибні небеса». І коли

у скроні «б'є пустота кулеметно», коли «застиглі – збурилися ріки, і вийшла з піняви ява», коли «горить земля розп'ята», бо «поганьбили свято хватай», коли «тривоги більші і малі, в яких пов'язали душі грішні в своїм і насланому злі», тоді твори Валентини Наумиць виводять краєм у щиросердне море віри й надії, мов «два білі кораблі в серпанку сонцеграїв».

Поезія підтримувала цю тендітну хвору жінку в тяжкі часи, надихала на життя і творчість. На жаль, 17 липня 1998 року, любляче серце поетеси Валентини Наумиць перестало битися. Але боротьба її Слова не зупиняється. І хоча лише після смерті Валентини Іванівни її родина отримала членський квиток члена Національної Спілки письменників України, проте красне письменство Херсонщини не забуває світле ім'я майстра пейзажної лірики, патріота соборної України, просвітянки Валентини Наумиць.

Вірю, що перший том двотомного повного зібрання творів Валентини Наумиць, який цими днями побачив світ у Херсонській філії Видавничого центру «Просвіта», наснажуватиме ще не одне покоління літературознавців і мовознавців, викладачів і письменників на дослідження життєдайної сили щиросердного Слова, на відродження в собі, за прикладом Валентини Іванівни, джерела любові та добра, дарованого нам Господом Богом.

Олег ОЛЕКСЮК,

Голова Херсонського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
поет, член НСПУ та НСЖУ

КОНТАКТ-ДІАЛОГ ІЗ МИТЦЕМ

У Мистецькій галереї Національного музею-заповідника українського гончарства пройшла виставка творів кераміки художника-кераміста, члена Спілки художників Грузії та Національної спілки майстрів народного мистецтва України Гіі Міміношвілі (Київ) з нагоди 60-ліття мистця. Експозицію склали твори ювіляра з фондової колекції Музею-заповідника.

Глина стала мугутньою єдальною ниткою, що зріднила Гію Міміношвілі з Опішним. Далекого 1997 року мистець уперше приїхав сюди для участі в I Всеукраїнському симпозиумі-практикумі монументальної керамічної скульптури «Поезія гончарства на майданах і в парках України». Відтоді кераміст став не лише одним із найдавніших і найпостійніших учасників мистецьких форумів, а й добрим другом Музею гончарства. Творчість Гіі Міміношвілі представлена на Всеукраїнських та ІНТЕРСимпозиумах, він став

учасником усіх Національних виставок-конкурсів художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!», щоразу передаючи окремі свої твори до фондової колекції.

Нині Музей-заповідник пишається унікальною колекцією камерних та монументальних творів Гіі Міміношвілі. У постійній експозиції гості Опішного мають нагоду споглядати роботи «Контакт скульптур», «Колія» та «ОIKOS» (ЕКО) – вони слугують окрасою Галереї монументальної глиняної скульптури просто неба.

Кераміка мистця в просторі сучасного арту – яскравий приклад абсолютної творчої свободи. Мінімальними художніми засобами Гію Міміношвілі досягає вражаючої глибини суті зображеного. Особлива контактна побудова робіт запрошує до тактильної взаємодії, а отже – до творчого діалогу. Унаслідок цього мистецтво, яке творить кераміст, – виразно впізнаване й відкрите всьому світу, поза національністю, часом і стильовими тенденціями.

Жанна НЕВКРИТА
Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

Поява нової цікавої книги – свято для автора, для його шанувальників і для всього міста. Прекрасно, коли в літературі стверджуються молоді й талановиті!

Нещодавно в Прилуцькій міській центральній бібліотеці імені Любові Забашти відбулася презентація книги Надії Маринохи-Стеценко «... на побачення з Долею». Надію Стеценко добре знають у Прилуках. Вона – журналіст за освітою, письменниця за покликом серця. Дипломант прилуцької літературно-мистецької премії імені Любові Забашти в номінаціях «Журналістика» (2010 р.) та «Поезія» (2016 р.). У 2015 році світ побачила перша Надіина поетична книга «Таємниця твого Всесвіту». «... на побачення з Долею» – прозова книга авторки, де вміщено есеї про місто і його мешканців та художні новели.

На зустрічі йшлося про час і життя, про любов і маленький, найдорожчий, куточок рідної землі, де ти народився й виріс. Щоб книга з'явилася на світ, посприяли ГО «Українська Громадська Рада» та її голова правління Юлія Капран, яка з Києва привітала молоду письменницю з визначною подією через скайп. Зі щирими словами і найкращими побажаннями до пані Надії звернулися також начальник відділу культури й туризму Прилуцької міської ради Катерина Мовчан, директор міської центральної бібліотеки Людмила Зубко, герої її журналістських інтерв'ю – директор краєзнавчого музею Тетяна Зоць, відомий еколог Юрій Скиба, поетеса Ніна Заболотна, художниця Катерина Кантур... Окремі уривки з новел книги прозвучали в чудовому виконанні режисера театральної студії ЦТДЮ «Казкар» Юлії Сікалової, студентів Прилуцького агроколеджу Валерія Сокола та Альбіни Бірюкової, працівника телебачення Олексія Підгайного. Потку щемливої роздумливості додав саксофон керівника Народного естрадного оркестру МБК Олександра Ярмошенка й акапельний спів солістки районного Будин-

ЗАПРОШЕННЯ ДО ЛЮБОВІ

ку культури Наталії Вовк. А ще – було багато квітів і подарунків для винуватиці цього літературного свята й надій на те, що ця книга Надії – лише чергова в низці її майбутніх творинь.

Життя таке, яке є. Мінливе та непередбачуване, трагічне і щасливе, невтішне та мудре, багатогранне й неповторне. Воно єдне в одне мозаїчне полотно минуле і теперішнє, події і людей, долі і час.

Нова книга Надії Маринохи-Стеценко «... на побачення з Долею» саме про це – про життя і людей, про їхні долі. І – про любов. Одне до одного, до своєї домівки, до своєї землі.

Першу частину збірки складають публіцистичні нариси та журналістські інтерв'ю, краєзнавчі есе, частина яких раніше була надрукована у ЗМІ. У розділі «Місто моєї любові» – біографічні сюжети, присвячені долям відомих земляків. Яке прекрасне сузір'я видатних імен: Дмитро Шкоропад, Микола Яковченко, Георгій Гайдай, Павло Білецький-Носенко, Любов Забашта, Ганна Ігнатенко!.. Господь Бог, пролітаючи над Прилуками, щедрою рукою сипнув благословенної

землиці, яка зростила безліч талановитих і цікавих особистостей. Без цих видатних людей неможливо уявити рідний прилуцький край, який вони звеличували і прославляли в різні часи.

Так, це аксіома, що велич кожного краю – у людях, які тут жили, живуть, працюють, творять. Тетяна Зоць, Владислав Придатченко, Володимир Карась, Георгій Радченко, Катерина Кантур, Юрій Скиба, Юлія Сікалова, Катерина Рогова, Аліна Шаповал, Анатолій Суховерський... Нариси про талановитих сучасників, які пишуть власну оригінальну сторінку в історії та сьогоденні Прилуцьчини, – це новий погляд на місто через долі харизматичних творчих постатей. Авторка виклала у своїх текстах не сухі, усім відомі факти, а влучними штрихами «намалювала» портрети людей з їхніми особливостями та неповторністю. У цьому ж розділі читаємо і її зізнання у любові рідному місту. В емоційній сповідальній манері Надія Стеценко торкається унікального минулого міста, згадує його славу козацьку добу, перебування Тараса Шевченка в нашому краї, Густинський монастир...

Історія малої батьківщини – важлива частина історії України. Надіні твори – вдала спроба зберегти історичну пам'ять, донести її до сучасників. Нам не вистачає сьогодні гарних матеріалів краєзнавчої тематики, а тому, завдяки цій книзі, історія рідного краю буде ще раз почута, впізнана, прочитана...

Тема малої батьківщини продовжена і в другій частині книги «Невідправлені листи». І це вже – прекрасне письменство.

У новелі «Кольє з калинових сердець» лірична героїня, стомлена від галасу та байдужості міста, приїздить до села в батьківську хату. Звичайна сільська хвіртка, як портал в інше життя. Там, уночі, біля ганку «сплять чебреці, дзвенять зорі в криницях,

там цвітуть яблуні біліше, аніж будь-де, там вишні, якими можна замазати всю сорочку й блукати так цілий день полями, що простягаються зразу ж за маминою хатою... Там осінь заходить до нас першою, бо ми живемо окрай села, найближче до неба...». На горищі сплять старі павуки і колишні мрії. Горище пахне сонцем, сухим соняшниковим пилом. Там є старовинне дзеркало, що зберігає таємниці особливого світу, який існує в паралельному часі. Батьківська хата наповнена скарбами: згадками про дитинство, сувоями полотна і тонкого льону, що лишилися у спадок від бабусі, воєнними і повоєнними світлинами, ароматом бабиного літа. У старій, потертій від часу скрині – поживклі листи прабабці, які вона писала коханому чоловікові на війну («Невідправлені листи завжди болять») – така несподівана й дорожочіна знахідка!

У літературному світі письменниці не Ніцше і Кант – найбільші філософи, а сільські дідусі, що сидять на призьбах. У ньому – міцна драбина з липи, що веде на горище, колиска, яку витесав ді-

дусь, лелеки, що прилетять ще до Благовіщення. Там зі стовбура спіялого груші тече живиця, там чорнобривці на вишиванці й у дворі. Бабусина хустинка в сріблястих зірочках, яку онука радо носить на шії. Чорні коси, укладені «корзинкою», – таку зачіску носили колись наші мами та бабусі.

У новелах є дивовижні жіночі образи, чисті й світлі, і я просто зачарована ними. Ці жінки начебто нічого героїчного не робили, але своєю присутністю у чиемусь житті, своєю любов'ю і ласкою, Богом даною мудрістю вміли зберегти дорожочіне тепло родинних вогнищ. Від них завжди йде тепло і тиша, спокій і турбота. Вкотре розумієш, що дім тримається не на землі, а на жінці.

Образ батьківського дому – один із найяскравіших образів

книги. Цей домашній сакральний світ наповнювався молитвами і піснями, материнськими колісковими, голосами дітей, що розписували перед Великоднем писанки. Авторка веде нас від простоти і щирості сільського життя з його незвичайною чарівністю до розуміння безцінної самотності української душі. Їй та її героям притаманна цікавість до свого родоходу, до своїх духовних витоків, до давнини. Надія стверджує, що минуле – для живих, для пам'яті, а голоसी пращурів – поза часом, і ми чуюмо їх і сьогодні. Ностальгія за справжнім і чистим, за криницями автентичної краси і духовності на тлі неоднозначного сьогодення зрозуміла й виправдана – вона потрібна нам, щоб ми не почувалися в країні живих уже мертвими.

У книзі є цікаві життєві історії – авторка володіє даром «підглянути», побачити в реальному житті те, чого не бачить ніхто, потім переосмислити побачене і викласти на папір. Кожна з цих історій сповнена глибокого змісту. У новелах «Окрайчик хліба», «Травневий трикутник», «Двічі в одну річку», «Мелодія часу», «Груша» кожна доля важлива, а в житті все пов'язане, одне виростає з іншого. Доля людини написана і скриплена печаткою Бога, чи сама

людина – єдиний режисер і сценарист свого життя?.. Герої творів зустрічаються зі смертю. У книзі роздуми про смерть і... утвердження життя. Бо єдиний спосіб вижити – жити далі.

Письменниця ще зовсім юна жінка, але в багатьох новелах їй вдалося достовірно передати думки й почуття зрілих жінок, набагато старших за неї. Надія добре розуміє сестер своїх і вірить у те, що кожна «жіноча душа, мов стара, розмита морем і часом, мушля, у якій ще збереглася перлина». Нехай і «щастя було на грам, а болу на ціле життя», але це не робить її героїнь невдахами. Вони zostалися живими, вони вміють співчувати й радіти диву.

Надія Стеценко створила в книзі свій особливий жіночий світ (такий впізнаваний, наш світ!), у якому багато квітів, пахощів

любістку та півоній, кольорових суконь, філіжанок з різною на смак кавою – деталей, що такі важливі для жінки. У цьому світі всі речі та явища живі – будильник «викаблчується на столі», як маленький бешкетник, у мандаринового сонця «розпатлана голова». У цьому світі – «качани жовтозубі», дощі – «плаксиві», а перламутрові сережки «гарно сміються» у дівочих вушках. У ньому повно схованок жіночих секретів, «яких у жінки, як води у морі». У ньому зустрічаються і прощаються, страждають, вибачають (вибачення – це початок кохання). У новелах «Кольорова парасолька», «Посмішка», «Один телефонний дзвінок», «Осінь дежа-в'ю», «Вперше і востаннє», «Наша гра», «Звичайнісінька історія кохання», «Вино з осінніх трав» жінки різні, не подібні одна до одної.

Жінки у творчості Надії Стеценко – відьми і кицьки, в беретах і в рудих веснянках. З волоссям кольору кульбаб. Вони розпачливо чекають на телефонний дзвінок – один-єдиний, варять борщі, прасують білизну, колекціонують спогади та мрії, збирають камінчики на березі моря, плачуть,

консервують огірки, скуповують у квітковій крамниці всі хризантеми і від болю кидають їх у Дніпро. Сидячи прямисінько на підвіконні, снідають омлетом, п'ють каву і здаються декому божевільними дивачками чи істотами з іншої планети.

Жінки з Надіїних новел не бояться старості і зморшок, моляться біля могил, народжуються з новим коханням, трепетно бережуть парфуми, з ароматом яких ходили на побачення з коханим. Для когось ці жінки – ребуси чи ієрогліфи, для когось – Космос. Вони мало мріють про «чарівника, який приносить кольорові сніги в пурпуровій торбинці»,

вони самі розфарбовують життя в яскраві кольори. Хтось вважає, що треба жити з тим чоловіком, якого послав Бог – «і так не випадково її життя присвятилося йому».

Інші ж жінки не покидають надії зустріти чоловіка, який би боявся «упустити» їх серце, щоб не розбити, як крихку порцелянову чашку – «найтонша і найкрихіткіша модель світу – людина». І її так легко зламати. Рідний дім для них, як гніздо, де вони збирають себе по частинках після чергової поразки, оновлюються і знову йдуть назустріч снігам і вітрам... Їх всіх об'єднує кохання, воно в них різне, але ці жінки точно

знають, що лише кохання здатне заповнювати порожнечу, воно – єдиний порятунок від прірв і безодень.

Любов – головна тема творчості Надії Стеценко, вона в неї багатомірна, невичерпна у змісті, у відтінках, у словах і жестах. Нею вимірюється кожен людський вчинок, відмінність між «Я» і «Ти».

У текстах книги є влучні паралелі й асоціації з творами корифеїв світової літератури, в них гарно виписані діалоги, цікаві образи й метафори, глибокі підтексти.

В оповідках авторки – «сонце тане, як віск» і «алеї залиті сонячним вином». У них – лірична героїня, «хлопаючи босоніжками по калюжах, здається собі підстреленим каченям»; «осінь кольору перестиглих апельсинів»; погляди, «як кактусові поцілунки». У них «життя жонглює долями, як кульками», а очі розгубленої дівчини подібні до очей «маленького зляканого вовченяти». У них жінки «перебирають на світанку дні, мов заплутані нитки в клубку»...

Родзинкою письма авторки є неочікувані фінали, які розставляють усі крапки над «і», а тому новела раптом сприймається

інакше, ніж сприймалася до цього. Мене по-доброму здивував непередбачуваний парадоксальний фінал «Червоної сукні», і я довго сміялася. Ця новела про те, що всіх нас колись наздоганяють наші гріхи – «ефект бумеранга», панове... Бог поки що легенько стукнув по носі цю «хазайку життя, переможницю», опустив її на землю... Поки що... легенько...

Перегорнувши останню сторінку, я зрозуміла, про що ця книга. Про те, що українці не втратили ген любові – ані ті, що воюють на фронті, ані ті, що чекають на них тут, ані ті, що пишуть картини та створюють спектаклі... Цей ген передається з покоління в покоління, як живиця зі стовбура старої груші, як символ невмирущості й оптимізму української нації. Надія Стеценко своєю книгою (а вона є, поза сумнівом, важливою творчою перемогою юної талановитої письменниці) запрошує нас до Любові. Головний меседж книги – час кохати... Отже, сердечно просимо до країни Любові!

Лілія БОНДАРЕВИЧ-ЧЕРНЕНКО,
член Національних Спілок
письменників України та Білорусі

ВІН БУВ ДОБРИМ, НАСКІЛЬКИ МОЖЕ БУТИ ДОБРОЮ ЛЮДИНА

В обласній науковій бібліотеці імені В. Короленка провели прекрасний вечір пам'яті відомого українського письменника, журналіста та краєзнавця, багаторічного автора газети «Деснянська правда» Віталія Леуса.

У залі було багатоліто: приїшли близькі, друзі, колеги та численні шанувальники творчості незабутнього Віталія Миколайовича. Бібліотекарі влаштували чудову виставку його книжок. Підготували цікаві та зворушливі відеоматеріали. На вулиці лютував мороз, але в конференц-залі бібліотеки було навдивовижу тепло й затишно.

Письменник відійшов у вічність 27 грудня 2017 року, а буквально за кілька днів після його смерті побачила світ книга прози Віталія Леуса «Долі конем не об'їдеш» – видана ошатно, великим обсягом (майже 500 сторінок), за обласною Програмою підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016–2020 роки.

Отамани повстанських загонів – це вони боролися за самостійну, незалежну Україну. У жорсткій, нерівній боротьбі полягли всі, як один. Пам'ять про невмирущий подвиг повстанців назавжди залишиться в серці вдячного українського народу. Про їхній короткий бойовий шлях розповідає нова художньо-документальна повість автора «За хмарами за-

вжди сонце». А ще в цій книжці багато людських, проникливих, небайдужих історій – про неймовірну любов, вірність і зраду, про соціальну несправедливість, драми й трагедії героїв, простих сільських трудівників...

Автор успішно подолав свій письменницький і журналістський шлях довжиною в півстоліття, добре знав життя. І про що б він не писав – усі твори написані добірно, колоритною та живою українською мовою, на високому художньому рівні. До речі, більшість із них надруковані в газеті «Деснянська правда», де свого часу працював Віталій Миколайович, яку він щиро любив і шанував, читав і передплачував упродовж усього свого життя.

Також співробітники обласної наукової бібліотеки імені В. Короленка підготували й видали ґрунтовний бібліографічний покажчик, присвячений життю і творчості Віталія Леуса (передмову написав Сергій Дзюба), який теж презентували цього дня.

Про Віталія Миколайовича розповідали його близькі (дружина Галина Семенівна), колеги – письменник і журналіст, заступник головного редактора газети «Деснянська правда», президент Міжнародної літературно-мистецької Академії України Сергій Дзюба, очільник Літературної спілки «Чернігів» і журналу «Літературний Чернігів» Михась Ткач, директор обласної наукової бі-

бліотеки імені В. Короленка Інна Аліференко, бібліотекарі Ольга Іваненко, Вікторія Солонікова, Ніна Романчук, заслужений журналіст України, автор багатьох історичних книжок про гетьмана Івана Мазепу, головний редактор журналу «Сіверянський літопис» Сергій Павленко, літератори Яків Ковалець, Віталій Топчій, Тетяна Тимошенко...

Усі, хто знали Віталія Леуса, відзначали його скромність і совісність. Він ніколи не був озлобленим, агресивним, заздрним – ставився з добром і чуйністю до кожної людини, усіх прагнув зрозуміти, підбадьорити, коли міг – завжди безкорисливо допомагав. Обожнював своїх близьких, щиро любив друзів. Ніколи не плів жодних інтриг – жив творчістю, добрими справами. Був неpubлічним – дуже не любив виступати на всіляких нарадах і зборах. Спілкуючись удома з друзями, яких часто запрошував у гості, міг розповісти сотні дотепних, душевних, оригінальних бувальщин.

Про його делікатність і шляхетність розповідатимуть легенди. Бо за своє життя цей дивовижний добродій не завдав прикрощів жодній людині! Він був завжди зовні спокійним та вразливим у душі, умів слухати й почувати кожного, ніби прагнув узяти на себе деширку його болю. Був добрим, до якої міри взагалі може бути доброю людиною. І дуже пра-

цельним – багато трудився не лише творчо, а й фізично – на своїй дачі, на городі, причому так, що ним можна було в цей час буквально замилуватися! Вважав, що фізична праця на землі творчу людину облагороджує, адже тоді митець краще розуміє життя та прагнення простих людей.

А ще письменник дуже любив мальовничі краєвиди, природу. Постійно підгодував прибудинних котів і собак. Не раз, навіть хворим, у негоду, він поспішав на дачу заради отих безхатків. І вони просто обожнювали його! А в Чернігові він ходив до Спаського собору, де постійно годував голубів, і так щоразу щиро радів, коли птахи дружно пригощалися його гостинцями! Дуже любив пташиний спів, який міг слухати годинами, вирізняючи голос кожної пташки.

Віталій Леус побував у 21 країні, тож міг захоплювати пригадувати свої мандрі (пам'ять мав гарну, особливо був уважний до деталей, чогось надто неординарного, унікального). Він був завзятим спортивним уболівальником, особливо знався на футболі, мав буквально енциклопедичні знання! Цікаво коментував кожен матч, а дивився він навіть змагання першої ліги. Під час важливих міжнародних матчів проникливо читав молитву й тричі хрестив телевизор, уболівав за всі українські команди, незалежно від того, хто грав, – київське «Динамо» чи донецький «Шахтар», одеський «Чорноморець» чи львівські «Карпати»...

Почувши вірша казахського поета Нурлана Джилкішиєва «Я озвуся» у перекладі Сергія Дзюби, Віталій Миколайович раптом

сказав: «Це – як про мене. Прочитаєш, коли мене не буде?». Це було за кілька днів до його смерті, у грудні 2017-го. Він був енергійним, у чудовому настрої і, здавалося б, ніщо не віщувало того, що невдовзі сталося.

Та, мабуть, письменник відчув, що невдовзі стане на зоряну дорожку... Тож на вечорі його пам'яті прозвучали ці прекрасні та зворушливі рядки:

*До всіх, кого любив на цьому світі,
Із засвітів озвуся неземних...
Які ж ми ще на цій планеті – діти!
Хоч щось збагнули вже про нас самих?*

*А раптом я до вас прийду
рядками –*

*Незнаними, раніше так не вмів...
І серце друга, крижане, мов брама,
Відтоне в світлі благодатних
слів.*

Зараз близькі та друзі готують до друку ще одну книжку Віталія Леуса, який так натхненно і невтомно працював до останньої миті свого життя. Його проникливі твори й сьогодні потрібні людям.

Сергій КВІТНИЦЬКИЙ

Переді мною портрет гарної жінки. Під портретом напис: Ірина Михайлівна Беклемішева і дати: 1903–1988 роки. Український живописець, Заслужений діяч мистецтв УРСР. Член Спілки художників України (нині Національна спілка художників України) від 1938 року.

**Олена РОСИНЬКА,
Ігор ХІЛЬКО**

СПОВІДЬ

На столі лежать аркуші, списані швидким нервовим почерком – автобіографія, яку пані Ірина писала у 1958 році. Скупі слова, аж занадто загальні фрази зовсім не дають уявлення про її життя, роботу. А між тим оповісти було що. Тож, беручи за основу таку написану нею автобіографію, ми дещо розшифруємо те, що так старанно приховувала ця неординарна жінка.

«Я народилася 7 березня 1908 року у місті Ніжин, Чернігівської губернії. Батько був інженером-службовцем, мати – артистка».

Непорозуміння починаються чи не від початку. З місцем народження все ясно, а от з роком... В одних документах зазначений 1903, в інших – 1908 рік. Яка ж із цих дат справжня? Здавалося б, є власноруч написаний документ, у якому пані Ірина вказала саме 1908-й роком свого народження. Проте... Якось ми натрапили на статтю Лілії Руденко «Що може розповісти стара фотографія» в часописі «Ніжинська старовина». Йшлося про Володимира Олександровича Беклемішева – видатного російського скульптора, професора, у 1901–

1903, 1906–1911 роках – ректора Академії мистецтв та Вищої художньої школи при Санкт-Петербурзькій Академії, автора чудових пам'ятників, серед яких мармуровий Чайковський, що й донині прикрашає фойє великого залу Московської консерваторії. Є там і такі рядки: «У 1900 році до Ніжина на службу керівником будівельної ділянки Московсько-Кієво-Воронезької залізниці був призначений рідний брат скульптора, архітектор-будівельник Михайло Олександрович Беклемішев. Він оселився в Ніжині з дружиною. Там у них народилася дочка, у майбутньому – художник-пейзажист, заслужений діяч мистецтв України Ірина Беклемішева. За її спогадами, в Ніжині не раз гостювали Володимир Олександрович Беклемішев, Віра та Варвара Астаф'єви – доньки батькової старшої сестри (її маєток був під Конотопом). Варвара зго-

дом стала художницею, ученицею Івана Шишкіна. Віра Астаф'єва – відомою українською співачкою, яка з успіхом виступала на сценах Києва, Санкт-Петербурга, Одеси, Відня, Рима... Загалом, родина Михайла Беклемішева прожила у Ніжині впродовж 6 років. У 1907 році Михайло Олександрович раптово помер, і його вдова з донькою переїхали до Києва». Відтепер усе стає на свої місця. Позаяк сама ж Ірина Михайлівна пише, що батько помер, коли їй було три роки. Отже, реальний рік народження художниці саме 1903-й.

А чому переїхали до Києва? Виявляється, з Києвом родина також мала тісний зв'язок. Один з представників роду Беклемішевих, а саме Григорій Миколайович Беклемішев – відомий піаніст, був серед засновників Київської консерваторії. Взагалі ж, якщо зробити екскурс у глибини історії, то побачимо, що прізвище Беклемішеви посилає в ній своє місце. Таке авторитетне джерело, як енциклопедичний словник Брокгауза і Єфрона, зазначає: «Беклемішеви – старовинний російський дворянський рід, який походить, за легендою, від вихідця «із Пруссія землі Льва», який прибув до Москви за правління великого князя Василя Дмитрійовича на початку XV століття». «Беклемішеви були в послах і служили воеводами». «По жіночому коліну з роду Беклемішевих вийшли два знаменитих вожді 1612 та 1812 років: князь Михайл Федорович Пожарський та Михайл Іларіонович Кутузов» (т. III, СПб, 1891 р.). Хоча в роки юності пані Ірини такий родовід, певно, краще було не згадувати.

«Від 1921 до 1927 року навчалася в Київському художньому інституті»

Усе подальше життя Ірини Михайлівни до 1943 року пов'язане з Києвом. Тут вона закінчила середню школу, у 1921 році вступила на малярський факультет Київської академії мистецтв, яка з 1922 року стала іменуватися Інститутом пластичних мистецтв, а від 1924-го – Художнім інститутом. Студентські роки стали ви-

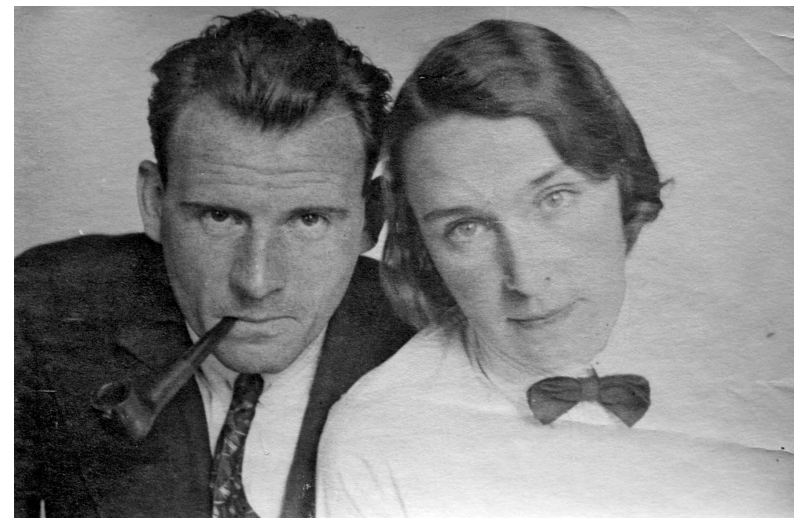
значальними в її творчому житті. А життя це формувалося під впливом справдешніх титанів від малярства, таких, як Микола Бурчак – талановитий живописець, театральний художник, який свого часу працював у студії Анрі Матісса, Федір Кричевський – фундатор Київського художнього інституту, перший ректор Української академії мистецтв, свого часу він навчався у знаного модерніста Густава Клімта, Лев Крамаренко – блискучий живописець, під час навчання в Академії Ронсона в Парижі брав студії в Шарля Герена, П'єра Боннара, Моріса Дені та Поля Серюзьє – учасників модерністської групи «Набі» («набі» з давньоєврейської – пророк). Площина форм, певна декоративність кольору, примхливо вигнуті лінії контурів – характерні для представників «Набі», згодом бачитимемо й на полотнах Ірини Беклемішевої.

Однокурсниця Ірини Михайлівни, відомий театральний художник Наталія Алексеева-Горбунова згадує: «Мені пощастило бути однією з перших учениць Академії мистецтв. Приміщення академії було тісне. Нашій групі запропонували навчатись під керівництвом Ф.Г. Кричевського в майстерні, наданій нам Альошею Зайцевим (не знаю, хто він був) на розі вулиці Володимирської, поблизу площі Б. Хмельницького. Там ми працювали самовіддано і вперто: зранку – живопис, увечері – рисунок та інші предмети. Група склалася чимала. Пам'ятаю Беклемішеву Іру, Лісовського Олександра, Хижняка Гришу, Штільмана Іллю, Цейтліна Павла, Глуценка, Сахновську Оленку, Сафра та інших». (Наталія Павлівна Алексеева-Горбунова. «Мені пощастило бути однією з перших учениць Академії мистецтв». – Українська академія мистецтв. Науковий збірник. Дослідницькі та науково-методичні праці. – К., 1994. – Вип. 1. – С. 97.

Дивовижні часи, коли мистецьке життя вирувало, мов неприборкана стихія. Виникали нові течії, напрями: фонізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, модернізм... Молода художниця радо приймає їх. Вона саме закінчує інститут і своєю дипломною ро-

ботою – жанровою картиною «У пральні» дебютує на 1-й Республіканській виставці 1927 року. Бажання постійно не бути – жити у вирі мистецьких подій приводить малярку до Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ). Щоправда, надто революційне та заідеологізоване мистецтво Давида Бурлюка, Михайла Бойчука дещо лякало дівчину. Невдовзі вона залишає революційну Асоціацію й у 1928 році переходить до Об'єднання сучасних художників України (ОСМУ), ініційованого та створеного Левом Крамаренком і Андрієм Тараном. Новий творчий гурт проголосив метою створення групи нових радянських реалістів. «То були роки пошуків. Хотілося ближче познайомитися з новими конструктивними течіями й відірватися від академізму. Я пішла на рік до Бойчука, а невдовзі знову зустріла Іллю Шпільмана з усією їхньою компанією в майстерні художника театру «Березіль» Меллера, який ми нерідко відвідували. (Група студентів, до якої входив й Ілля Штільман, прийшли в інститут після художнього училища. Вони були дуже дружні.) Але вузько театральні завдання не задовольняли нас щодо питань живопису. Зрештою Штільман і я опинилися в майстерні Л. Ю. Крамаренка. Окрім нас, там працювали Шавикін, Жданко та Коділько. Крамаренко чудовий художник та людина, справжній педагог, який умів запалити наше серця творчістю. Він розширив наш кругозір, познайомивши детально з творчістю Сезанна, Гог-

на, Ван-Гога... Ми їздили до Москви вивчати цих художників. Їхні твори були в Музеї Західного мистецтва (колекція Морозова й Шукіна) – згадуючи ті роки, писала Ірина Беклемішева до відомого мистецтвознавця Ії Огієвської 10 січня 1978 року.

Упродовж двох років (від 1928 до 1930) Ірина Беклемішева працює на фабриці «наглядних пособій». Але вже у 1930-му вона повертається до творчої роботи і за два роки (1932 р.) бере участь у V республіканській виставці з картиною «Безробітні на Заході». Потім були VI республіканська виставка 1934 року («Збір овочів»), VII – 1937 року («Перше травня»).

Про рівень виконання свідчить той факт, що всі ці полотна придбала держава.

У 1937 році вона дістає посаду викладача живопису, малюнка та композиції в республіканській художній школі імені Шевченка. Коли ж 1938 року була заснована Спілка радянських художників України, Ірина Михайлівна одразу вступила до неї.

Далі в автобіографії вона пише: «Наполегливо готувалася до ювілейної виставки, яку планували на 1942 рік та на яку мала державне замовлення».

Проте виставці цій не судилося бути. Тривав другий рік війни. І, як слушно зауважили мудрі латиняни «Inter arma silent Musae» (Коли говорять гармати, Музи замовкають). Війна застала художницю в Києві з тяжко хворою матір'ю, яка невдовзі померла. Проте евакуюватися пані Ірина не встигла. Відтак мусила виживати, ще й допомагати рідним. Аби не вмерти з голоду, писала пейзажі й відносила їх до

комісійної крамниці. «Уже в перший день окупації був виданий наказ здати під загрозою смерті надлишки продуктів. Дозволяли мати на сім'ю лише односторонній запас їжі. Магазили не працювали. Лише в грудні 1941-го стали видавати карточки на 200 грамів хліба на день. Жири, м'ясо, цукор та інші продукти не передбачалися в раціоні харчування мешканців столиці України. Миський голова доповідав начальству, що на вулицях Києва можна бачити опухлих від голоду людей» – так свідчать безпристрасні документи Київського архіву.

Восени 1943 року вона потрапила в облаву. Окупанти тоді спішно депортували працездатних киян на примусові роботи до Німеччини. Ірину Беклемішеву відправили ешеленом у напрямку Відня. Та дорогою, коли їхали територією Чехословаччини, на станції Спаська Вісь тамтешні залізничники допомогли їй утекти. Якийсь час вона переховувалася то в Спаській Вісі, то в Братиславі. Там 4 квітня 1945

року й дочекалася приходу Радянської Армії та вже з ними повернулася додому.

Ірина Беклемішева повернулася до Києва, де мала прописку, а невдовзі була серед учасників VIII Республіканської виставки 1945 року.

«У Києві я не мала квартири, чому й переїхала з чоловіком до Чернівців, де йому запропонували роботу, а квартирне питання вирішувалося легше» – писала Ірина Михайлівна в різних документах.

Квартиру, в якій мешкала Ірина Михайлівна до війни, зайняла інша сім'я, іншого ж помешкання вона не мала. Та й отримати його в повоєнному Києві було нереально... Саме тоді чоловік пані Ірини, Олександр Павлович Єдиневський – обдарована творча натура, талановитий архітектор, представник Санкт-Петербурзької архітектурно-художньої школи, отримав запрошення на місце викладача на архітектурно-будівельному факультеті Чернівецького Політехнікуму з обіцянкою, що подружжю одразу нададуть житло. Так вони опинилися на Буковині. Ірина Михайлівна без тями любила Київ і заспокоювала себе, що то не надовго, скоро вона знову повернеться до рідного міста, друзів, побачить Дніпро, проїдеється загадковою бруківкою Андріївського узвозу... Нічого не буває більш постійним за тимчасове. «Не надовго» розтягнулося на чотири десятиліття. Щоправда, то були роки, сповнені натхненням, новими враженнями, відчуттями, наполегливою плідною працею. За часи окупації вона втратила членство у Спілці художників, тому 1947 року пише заяву до секції живопису СРХУ «... Маючи 20-річний стаж роботи в живописі, нині змушена бути поза творчим союзом художників, через це перебуваю в тяжкому моральному стані й без підтримки творчого середовища несила налагодити плідну роботу. Відтак прошу секцію живопису поновити мене у складі Союзу Радянських художників, в якому мала членство від самого дня його заснування». На заяві позитивна резолюція і підпис чи не найзнаменитішого українського графіка, народного художни-

ка СРСР Василя Касіяна, на той час очільника Спілки художників України. Ірина Михайлівна, відновивши душевну рівновагу, взялася до роботи.

«Мешкаючи в Чернівцях, – писала малярка – я маю можливість багато працювати творчо, відтак не пропускаю жодної Республіканської виставки».

Так, вона багато працює. Чарівна природа Буковини, Карпат підкорила і її серце. Написані картини «Пейзажі Буковини» (1949–1957), «Сплав іде» (1962), Натюрморт (1963). «Буки червоні», «Червона осінь» (1964), «Новий міст на Черемоші», «Літо в Карпатах» (1965), «Карпатська весна» (1967) та інші.

Не оминула й історичної тематики: «Хотинська фортеця» (1966), «Башта Кармелока» (1968), «Кам'янець-Подільська фортеця» (1970). У її творчості переважає пейзаж. Якщо ранні роботи були жанровими, суто реалістичними, то в Буковинському періоді художниця віддає перевагу роботі на натурі. Її вабить гра кольорів, мінливість світла, більше уваги приділяє настрою самої композиції. «У часи мого студентства пейзаж не був у пошані. Ним займалися у вільний від інституту час я і Штільман. Щоправда, для нас це було головним і улюбленим» – писала Ірина Беклемішева до Ії Володимирівни Огієвської у 1978 році.

У 1964 році її нагороджують званням Заслужений діяч мистецтв УРСР.

Попри творчу роботу, від 1950 року вона входить до складу правління Чернівецького відділення Спілки художників та працює уповноваженим художнього фонду. Двічі Ірину Михайлівну обирали депутатом Чернівецької міськради X та XI скликань 1965 й 1967 років. І це при тому, що не пропускала жодної республіканської виставки, брала участь у Всесоюзних експозиціях.

Подяку краєві вона висловлювала у своїх роботах, які, крім Республіканських виставок, могли бачити чернівчани на персональних вернісажах. Таких було три: 1958, 1970, 1971 років за життя художниці і 1993 року – експозиція пам'яті – по її смерті.

Під враженням від побаченого на персональній виставці малярки в Києві 1971 року, письменник Сава Голованівський присвятив малярці такі рядки: «... Ірині Беклемішеві пощастило. Не знаю, випадково вона потра-

пила в Буковину, чи довго шукала її й нарешті знайшла. Та, оселившись у цьому благодатному краї, вона натрапила на свою життєву «золоту» жилу. Там, серед величних гір й альпійських долин, прорізаних бурхливими ріками й повільними струмками, знайшла вона певний і твердий ґрунт для свого світлого й життєрадісного таланту». І ще: «Глибоке розкриття природи, наближення людини до її краси спроможне не лише розчулювати, а й породжувати благородне відчуття моральної відповідальності. І не даремно, дивлячись на змальовані Іриною Беклемішевою старовинні фортеці, які були колись щитами й заборонами зниклих культур, починаєш з особливою гостротою відчувати велич і красу, що струменить із розвішаних поруч із ними краєвидів. Ці первозданні гори, залиті сонцем і уквітчані буйними деревами долини людини в наш час може захистити вже не з допомогою фортець, а лише силою відчуття своєї відповідальності перед усім, чим вона володіє. І те, що залишаєш приміщення виставки з розумінням цього, робить картини Беклемішевої особливо значними». (Сава Голованівський «Від нашого кореспондента»: Оповіді, портрети, репортажі. – Київ, «Радянський письменник», 1977 р.)

Творчі й дружні стосунки впродовж багатьох років пов'язували Ірину Михайлівну з відомим українським художником-графіком Гаврилом Пустовійтом (1900–1947).

Кажуть, людина живе доти, доки про неї пам'ятають. Ірина Михайлівна Беклемішева прожила 85 непростих, але цікавих, сповнених творчим неспокоєм літ.

У 1985 році вона нарешті повернулася до Києва. Не надовго, лише на кілька років. Дуже шкода, але дізнатися про те, як велося художниці після повернення в рідному й улюбленому місті, де відбулися найважливіші для неї події, нам так і не вдалося. Люди, які знали Ірину Михайлівну Беклемішеву, або відійшли у кращі світи, або просто не пам'ятають – час і роки невблаганні. Перервався ланцюжок – зв'язок часів, і поколінь. Проте цей факт, здається, сьогодні мало кого хвилює.

Р.С. Висловлюємо велику подяку родині пана Іллі Штільмана за надану можливість познайомитися з їхнім сімейним архівом, спогадами про студентські роки Ірини Михайлівни Беклемішевої.

Мені особливо приємно писати про творчість Олександра Миколайовича Чередниченка. Насамперед, нас пов'язує спільне захоплення образотворчим мистецтвом, історична Сумщина, участь художника в мистецькому конкурсі, присвяченому М. О. Макаренку, у пленерах і виставках, які влаштовує «Сумське земляцтво в місті Києві».

Свою виставку «Райська країна» Чередниченко присвятив Україні, яка так красномовно оспівана Кобзарем, прославлена Олександром Олесею, озвучена «Козацьким маршем» Євгена Адамцевича.

Свій ювілей заслужений художник України, лауреат премій Сумської обласної ради в галузі образотворчого мистецтва та Сумського земляцтва в Києві ім. М. Макаренка зустрів ретроспективною виставкою, сповненою сонячною палітрою, завершеними композиціями різножанрових картин. Відкриваючи виставку, директор Дирекції виставок НСХУ, заслужений діяч мистецтв України І. Волощук підкреслив живописні досягнення О. Чередниченка, в яких відчувається академічна Харків-

«Вишнева пора»

ська школа. І це не випадково, бо вищу творчу освіту художник здобув у Харківському художньо-промисловому інституті, обравши факультет інтер'єру та обладнання за спеціальністю «Художник декоративного мистецтва» (1977–1982). Монументальність загальної компо-

«Яхтклуб»

«РАЙСЬКА КРАЇНА» ОЛЕКСАНДРА ЧЕРЕДНИЧЕНКА

Відкриття виставки

«Букет троянд»

зиції надає його творам особливої значущості, завершеності. Відчувається, що художник сам зачарований побаченим краєвидом і прагне передати своє захоплення глядачам. Саме такими є його картини з величними панорамними мотивами, як «Полудень», «Сонячні промені», «Плавні», картина з високим горизонтом «Штормить».

Олександр Чередниченко пізнаваний за вираженою палітрою: чи то мажорна з соковитими кавунами, сяючою калиною, чи ніжна, сповнена романтичного настрою на картинах з весняними сільськими вуличками, неймовірним розмаєм квітів, що чарують. Художник уміє розставити акценти на співвідношенні холодних і теплих площин, чим підкреслюється настрій. Такими є краєвиди, що схвилювали уяву Чередниченка, – «Теплий весняний день», «Бабине літо», «Рожевий вечір», «Знову засніжить».

Поряд із пейзажами, митець приділяє увагу натюрмортам і портретам. Інколи він поєднує обидва жанри, як на картині «В гримерній», з романтичним образом чарівної україночки. Дивний стан любові, замріяності відчувається в його інтимних жіночих образах з «Портрета мамі», в образі красуні у вишиванці «За пряжею» чи загадкової жінки «Під

парасолькою». Живописна мова з каскадом світло-тіньових рефлексів вдало підкреслює обрані ракурси й загадкові погляди, що спонукають до діалогу.

Чередниченко прагне показати українську жінку – берегиню роду людського, трудівницю і зображує свої моделі в характерному оточенні, як на полотні «Ранок», де жінка з горщиком молока готує сніданок, або в парному образі молодий «За плетінням». Твори О. Чередниченка вирізняються на загальних виставках життєдайним настроєм, прозорою яскравою палітрою, відвертим задумом. Особливо це стосується серії портретів, присвячених мамі: «Україночка», «Мавка», «В гримерній», «Ясочко», «Сонячний віночок» та ін.

Природа надихає митця, він відчуває її вібрації і створює своєрідний гімн хвали, як на серії картин

«Передчуття дому»

«Теплий весняний день»

із зображенням човнів. Художник запрошує нас у подорож своїми морськими мотивами «Квітуха пора», «Яхт-клуб», «Балаклава. Човни», «Біла причалу», «Которський порт». На цих полотнах сонячні промені грають срібними розсипами на морських хвилях, створюючи чарівний карнавал.

Серед представлених творів вирізняються мотиви з сільськими вуличками, худобою, квітами біля хат. Мальви, півонії, ромашки, бузок, соняшники промовляють дивною силою зачарованості. Як же не любити тебе, рідна земле, сповнена краси та величі, – навколо срібло весняного цвіту, блакитна розкіш волошок, розсипи ніжного бузку!

Недаремно палітра Чередниченка шліфувалася впродовж багатьох років на пленерах у Седневі, Чуту-

єві, Запоріжжі, Конотопі, у Криму, на Західній Україні, у Чорногорії, Чувашиї. Створені там етюди, сповнені творчого натхнення, стають своєрідним підґрунтям для майбутніх композицій філософського змісту, в яких вирує динамічний темперамент митця. Однозначно, перед нами художник, що мислить, сповнений радості, добра, шляхетної культури.

Привітали О. Чередниченка заступник начальника управління культури Сумської обласної державної адміністрації Р. Грицаєнко, голова Сумської організації НСХУ, заслужений художник України І. Гопаченко, друзі по творчому цеху, лауреати Національної премії ім. Т. Шевченка В. Ковтун і В. Мельниченко, народні художники України С. Ковтун і Л. Тищенко, шанувальники від «Сумського земляцтва в місті Києві».

Престижну медаль лауреата премії ім. Тетяни Яблонської вручили заступник голови НСХУ К. Чернявський і відповідальний секретар НСХУ М. Кішук. Олександр Чередниченко активний громадський діяч, він є членом правління громадської організації МЦ «Собор», упродовж багатьох років – незмінний голова журі обласних і міських дитячих конкурсів з образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, постійний керівник групи художників Міжнародного Репінського пленеру в Чутуєві. Твори художника прикрашають численні мистецькі галереї, музеї України та зарубіжжя.

Тож нехай наша свята українська земля наповнюється дивною красою під мирним небом, як на творах сумського живописця, який уміє створити рай на землі.

Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець,
заслужений працівник культури
України

Цей номер газети «Культура і життя» був підготовлений до друку заздалегідь, у зв'язку з літніми редакційними канікулами

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

№ 31 (4810), 3 серпня 2018 р.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ШЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»

м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків,

подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії

СС ВУ 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2018 р.:

6 місяців – 199,58 грн; 9 місяців – 299,57 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© СС ВУ «Культура і життя», 2018

